

VAKIF ŞEHİR

ŞİFAHANELER

MERHMET VE
BİLİMİN KALBI: ŞİFAHANELER

SİVAS DİVRİĞİ ULU CAMİİ
VE DARÜŞŞİFASI

ANADOLU SELÇUKLULARININ
İLK SAĞLIK KURULUŞU
GEVHER NESİBE ŞİFAHANESİ

OSMANLI'NIN HAYIR MİRASI
HAFSA SULTAN DARÜŞŞİFASI

HAZİRAN 2025 / SAYI 37

GÖRÜNTÜLÜ GÖRÜŞME İLE HESAP AÇTIRMANIN RAHATLIĞINI YAŞA!

Vakıf Katılım Mobil Şube'den yapacağınız
görüntülü görüşme ile ister kendiniz ister işletmeniz için
kolayca hesap açın, siz de Vakıf Katılımlı olun.

Limited ve Anonim Şirketler için geçerlidir.

VAKIF KATILIM

“

“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.”

”

Âl-i İmrân Sûresi, Âyet 104

“ Darüşşifalar: Şifanın Şefkâtli Eli ”

Vakıf medeniyetimiz, insanın hayattaki hemen her ihtiyacını dikkate alıp, bu ihtiyacın gereklerini karşılıksız bir biçimde yerine getiren bir kapsayıcılığa sahiptir. Tarihimizde ibadetten ulaşım, eğitimden savunmaya ve daha birçok insani ihtiyaca yönelik imkânlar, fırsatlar, hizmetler, daima vakıf kurumuyla ortaya konulmuştur.

Vakıflar, sadece bir hayır kurumu olmanın ötesinde, toplumun her bir ferdinin ihtiyaçlarını gözetken, sosyal adaleti ve dayanışmayı merkeze alan bir medeniyet anlayışının temelini oluşturmuştur

Sürekli ve etkin bir şekilde karşılanması elzem olan sağlık hizmetleri konusunda da vakıf medeniyetimiz müstesna kurumları ortaya koymuştur. Darüşşifalar, Bimarhaneler ve Tabhanelerden oluşan sağlık yapıları, hayırseverler tarafından herhangi bir maddi beklenti olmaksızın halkın sağlık sorunlarının çözülmesine tahsis edilmiştir.

Darüşşifalar, hastaların maddi durumuna bakılmaksızın eşit ve onurlu bir şekilde şifa bulduğu eşsiz kurumlardı. Akıl sağlığı sorunları yaşayanların insanca muamele gördüğü Bimarhaneler ve seyahat edenlerin, yoksulların barındığı Tabhaneler de, bu kapsayıcı vakıf geleneğinin önemli birer parçasıydı.

Darüşşifalar, vakıf medeniyetinde sadece birer hastaneden çok daha fazlasıydı. Öncelikle şifa ve tedavi merkezleriydiler. Hastaların, fiziksel ve ruhsal her türlü rahatsızlıklarına çare aranan, tedavi edildiği yerlerdi. Sosyal adaleti tesis eden bir fonksiyonları da vardı. Herkese eşit ve ücretsiz sağlık hizmeti sunan kurumlardı.

Vakıf medeniyetinin sağlık kurumları ayrıca, tıp eğitimi verilen, yeni nesil hekimlerin yetiştirildiği ve bilimsel araştırmaların yapıldığı yerlerdi de. Darüşşifalar bugünün, entegre sağlık hizmetleri sunarken bilimsel araştırmalar da yapan tıp fakültesi modelinin tarihteki ilk örnekleriydi. Darüşşifalar bunlara ilaveten, hastaların sadece tedavisinde değil, sonrası için de bakım, beslenme ve iyileşme alanında özgün bir organizasyona sahipti.

Kısacası darüşşifalar, medeniyetimizin bilimsel, sosyal ve insani yönü ağır basan, kapsamlı ve ücretsiz sağlık hizmeti sunan vakıf kurumlariydi. Bu kurumların tarihsel gelişimine, mimari özelliklerine ve toplumsal işlevlerine baktığımızda, geçmişin bu aydınlık yüzünde bugün bile birçok yeni nüansı, inceliği, zarafet ve merhameti keşfederiz. Bu yeni keşifler de bizi, o çok kapsamlı ve işlevsel ekosistemin günümüze taşınması olgusuna götürür. Tarihten ilham alarak, vakıf bilincinin ve sosyal adalet anlayışının günümüz sağlık hizmetlerine entegrasyonu ufuk açıcı olacaktır.

Günümüzde sağlık kuruluşu olarak hizmet veren birçok tarihi vakıf eseri bakımlı tutmak ya da zamana yenik düşen yönlerini onarmak noktasında da titizlikle çalışıyoruz. Asırlarca şifa dağıtan ve halen dağıtmaya devam eden bu kıymetli yapılar gözbebeğimiz.

Mazisini iyi bilen, istikbaline sağlıklı adımlarla yürüyebilir. Vakıf medeniyetinin yol göstericiliğinde, daha adil, daha sağlıklı ve daha insancıl bir toplum inşa etmek için hepimize düşen sorumluluklar var. Parlak medeniyet tarihimizin eşsiz güzellikteki kurumlarından birisi olan darüşşifa, bugün de insanlığa şifa olacak değerleri özünde barındırmakta.

SİNAN AKSU

Kültür ve Turizm Bakanlığı
Vakıflar Genel Müdürü

EDİTÖRDEN

Değerli Okurumuz,

Haziran sayımızla sizleri selamlıyoruz. Bu ay, tarihin tozlu sayfaları arasında özel bir yere sahip olan, tıp ve sosyal adalet anlayışını bir araya getiren Darüşşifaları mercek altına aldık.

Anadolu Selçuklularından Osmanlı'ya uzanan köklü bir geçmişe sahip olan Darüşşifalar, sadece birer hastane değil, aynı zamanda dönemin en ileri tıp eğitiminin verildiği, yenilikçi tedavi yöntemlerinin geliştirildiği ve halka ücretsiz sağlık hizmeti sunulan birer vakıf eseri. Bu kurumlar, tıp ilmine yaptıkları paha biçilmez katkıların yanı sıra, sosyal adaleti gözeterek anlayışlarıyla da ön plana çıkıyordu. Kimsesizlerin, yoksulların, hastaların hiçbir ayırım gözetmeksizin tedavi edildiği bu şifa yuvaları, insan odaklı bir medeniyetin en somut örneklerindendi.

Bu sayımızda, Darüşşifaların tarihsel gelişiminden mimari özelliklerine, tıp eğitimindeki rollerinden tedavi yöntemlerine kadar birçok farklı yönünü ele aldık. Geçmişin bu eşsiz mirasını anlamak, bugünün sağlık anlayışına ve toplumsal dayanışma ruhuna ışık tutmak adına da önem taşıyor.

Umarız bu sayı, Darüşşifaların büyüleyici dünyasına bir kapı aralar ve sizlere keyifli bir okuma deneyimi sunar.

GÜL AŞIK

Vakıflar Genel Müdürlüğü
Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri

VAKIF ŞEHİR

**T.C. Vakıflar Genel
Müdürlüğü adına**

**Yayın Kurulu Başkanı
Genel Müdür
SİNAN AKSU**

**Yayın Kurulu Üyeleri
Genel Müdür Yardımcıları
ERKAN ÖMEROĞLU
HAYRULLAH ÇELEBİ
MUSTAFA KEMAL ARAN**

**Yayın Koordinatörü
GÜL AŞIK**

**Kültür ve Tescil
Daire Başkanı
HİLAL AYDEMİR**

**Sanat Eserleri ve
Yapı İşleri Daire Başkanı
ŞENGÜL KONCAGÜL**

**Dış İlişkiler Daire Başkanı
KADİR KANTEKİN**

**Sağlık Hizmetleri Daire
Başkanı
NEVZAT GÜNDOĞMUŞ**

**Hayır Hizmetleri
Daire Başkanı
TANER KARADAYI**

**Kurumsal İlişkiler
SADIK ÖZDEMİR**

Yayıncı Kuruluş
ART MENTAL A.Ş.
Adına İmtiyaz Sahibi
ALİ ATAY

Yayın Yönetmeni
ARDA KEMAL ATAY

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
SEDA BAŞARAN TAŞDELEN

Görsel Yönetmen
ALİ HALCI

Art Mental Yayınları
Medya Grubu Başkanı
DOĞAN ACAR

Editörler
YAĞMUR TEMİZ
ZÜLEYHA KANDÖKER YİĞİT
HAYATİ TEK
İLTER SAĞIRSOY

Baskı
SEMİH OFSET MATBAA SEK.
YAY. SAĞ. İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Zübeyde Hanım mah. 628 sok.
No: 26 Altındağ / Ankara

Bu dergi uluslararası grafik tasarım ve editöryal ilkeler uyarınca hazırlanmıştır. Vakıf Şehir Dergisi aylık olarak yayınlanır. Dergide yer alan makale, araştırma, yorum, röportaj gibi yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yer alan yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yaygın, Süreli, Türkçe
ISSN: 27916308
2025, Sayı: 37

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**VAKIFLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

*Vakıf Şehir Dergisi,
Vakıf Katılım desteği ile
yayınlanmaktadır.*

**VAKIF
KATILIM**

VakıflarGM

vakiflarmgm

VakıflarGM

QR kodu
okutarak
konuma
gidebilirsiniz.

**T.C.
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

(312) 415 50 00

Erler Mahallesi
Dumlupınar Bulvarı
No: 340
Etimesgut - Ankara
www.vgm.gov.tr

GÜNCEL

Kültür ve Turizm Bakanı MEHMET NURİ ERSOY

**Vakıf Ruhunun
Şifa Merkezleri:
Darüşşifalar**

ŞİFAHANELER

**Merhamet ve
Bilimin Kalbi: Şifahaneler**

SİVAS

**Sivas Divriği Ulu Camii
ve Darüşşifası**

KAYSERİ

**Anadolu Selçuklularının
İlk Sağlık Kuruluşu
Gevher Nesibe
Şifahanesi**

MARDİN

**Emineddin Külliyesi
Darüşşifası**

İSTANBUL

**Şefkatin Mimarideki
Yansıması:
Sultan Ahmet
Darüşşifası**

14

İSTANBUL

İstanbul
Süleymaniye Darüşşifası

16

HASEKİ HÜRREM SULTAN
DARÜŞŞİFASI

Haseki Hürrem Sultan
Darüşşifası

20

YILDIRIM
DARÜŞŞİFASI

Osmanlı'nın
İlk Hastanesi; Yıldırım
Darüşşifası

42

ANALİZ

ALİ OSMAN ÖZDEMİR

Osmanlı'nın Şefkat
Yuvaları: Şifahâneler

44

EDİRNE

Sultan II. Bayezid
Külliyesi Sağlık Müzesi

46

İSTANBUL

Vakıf Gureba Hastanesi
Şefkat Yüklü Şifa
Kapısı

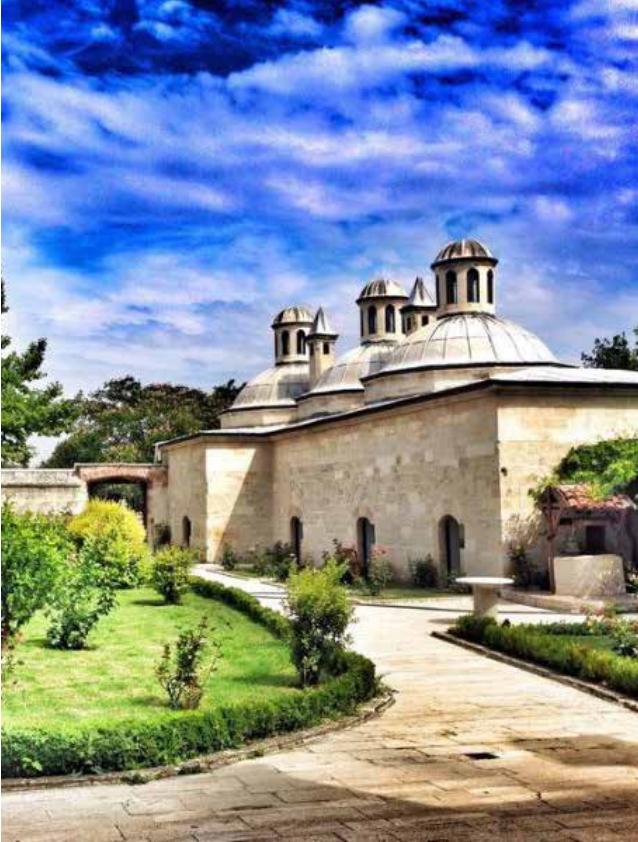

“

Vakıf Ruhunun Şifa Merkezleri: DARÜŞŞİFALAR

”

Şifahaneler, sağlık hizmetlerinin sağlanmasının yanı sıra, toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın en güzel örneklerini sunan, kültürel mirasımızın köklü ve anlamlı parçalarıdır.

Edirne Darüşşifası

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, vakıf kurumunun, camilerden medreselere, darüşşifalardan aşevlerine kadar pek çok alanda toplumun her kesimine hizmet götürdüğünü belirterek, “Bunlar içinde darüşşifalar, tarih boyunca insanların hem bedensel hem de ruhsal şifa arayışlarının buluşma noktası olmuştur” dedi. Şifahanelerin; sadece tedavi mekânları olmakla kalmayıp, vakıf sistemi sayesinde sosyal adaletin, yardımlaşmanın ve dayanışmanın yaşandığı, kültürel mirasımızın önemli simgeleri haline geldiğini kaydeden Ersoy, şöyle konuştu: “Şifahaneler, İslam medeniyetinde sağlık ve sosyal hizmetlerin kesiştiği önemli merkezler olarak tarih sahnesinde yerini almıştır. Bu yapılar, sadece hastaların bedensel rahatsızlıklarını gidermekle kalmayıp, aynı zamanda ruhsal ve zihinsel iyileşmeye de önem vermiştir. Şifahanelerde, dönemin tıp bilgisiyle birlikte psikolojik destek ve rehabilitasyon yöntemleri de uygulanmıştır. Bu yönüyle şifahaneler, modern hastanelerin ve psikiyatri merkezlerinin öncüsü sayılabilir. Türkiye’de özellikle Osmanlı döneminde yaygınlaşan şifahaneler, mimari açıdan da özgün özellikler taşır. Genellikle cami, medrese ve hamam gibi yapılarla bir arada inşa edilen bu kompleksler, hem fiziksel hem de ruhsal iyileşmeyi destekleyen estetik ve işlevsel bir bütün oluşturmuştur. Bu sayede şifahaneler, sadece sağlık hizmeti sunan kurumlar değil, aynı zamanda toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde ise tarihi şifahaneler, kültür turizmi açısından büyük önem taşımakta; restorasyon çalışmalarıyla

korunarak ziyaretçilere açılmaktadır. Bu miras, geçmişten günümüze sağlık, eğitim ve sosyal dayanışma anlayışımızı yansıtmakta, gelecek nesillere aktarılmaktadır.”

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, "Camilerden medreselere, darüşşifalardan aşevlerine kadar pek çok alanda vakıflar, toplumun her kesimine hizmet götürerek, insanımıza destek olmuştur. Vakıflarımız, yalnızca maddi yardımlarla değil, manevi değerlerimizi yaşatarak da toplumsal birlikteliğimizi güçlendiren birer yapı taşı olmuştur. Bugün de bu mirası yaşatarak ihtiyaç sahiplerine el uzatmaya devam ediyoruz. Özellikle 6 Şubat tarihinde yaşadığımız büyük depremlerin ardından, devletimiz tüm kurumlarıyla birlikte yaraları sarmak için seferber oldu. Vakıflar Genel Müdürlüğümüz de depremden etkilenen 11 ilimizde, Ramazan aylarında halkımızın yanında oldu" diye konuştu.

Merhamet ve Bilimin Kalbi: ŞİFAHANELER

Şifahaneler, Türk-İslam medeniyetinin en insani, en şefkatli yönünü temsil eden kurumlardı. Bu yapılar yalnızca hastalıkları tedavi etmeyi amaçlamıyor; aynı zamanda bireyin onurunu, mahremiyetini, inanç özgürlüğünü ve sosyal güvenliğini de gözetken kapsamlı bir yaklaşımla işliyordu.

Tarih sayfalarında medeniyetlerin büyüklüğü, sadece kudretli ordularla ya da görkemli şehirlerle değil; insanı ne kadar merkeze aldıkları, yaralarını ne kadar sardıklarıyla ölçülür. İşte bu kadim ölçüde, Türk-İslam medeniyeti, eşsiz bir hayırseverlik anlayışıyla öne çıkmış, bireyin sadece maddi değil, manevi ihtiyaçlarını da kucaklayan abidevi kurumlar inşa etmiştir. Bu anlayışın temel taşı, şüphesiz vakıf müessesesi olmuştur.

İnsanlık tarihinin her döneminde en temel ihtiyaçlardan biri olan sağlık, sadece tıbbi bir müdahaleyle değil, aynı zamanda merhamet, sorumluluk ve kamu yararını önceleyen bir yaklaşımla karşılandığında gerçek anlamına kavuşur. Tam da bu noktada, Türk-İslam medeniyetinin en nadide kurumlarından olan Şifahaneler, diğer adıyla Darüşşifalar, yalnızca hastalıkların değil, aynı zamanda toplumsal yaraların da sarıldığı vakıf merkezleri olarak tarihe altın harflerle kazanmıştır.

ŞİFANIN EVİ

"Darüşşifa" kelimesi, Arapça kökenli olup "şifa evi" anlamına gelir. Bu isim, sadece bedensel iyileşmeyi değil, ruhen ve toplumsal olarak da bir bütünleşmeyi, bir iyileşmeyi ima eder. Osmanlı'dan çok önce, Selçuklu döneminden itibaren Anadolu'da yükselmeye başlayan bu kutsal yapılar, dönemin ileri tıp bilgisiyle donatılmış, devletin adeta şefkatli elleri olmuş, sosyal devlet anlayışının abidevi bir yansıması haline gelmiştir.

Şifahaneler, sadece birer hastane olmanın çok ötesindeydi; onlar aynı zamanda tıp eğitiminin verildiği, geleceğin hekimlerinin yetiştirildiği, musikiyle tedavi gibi ileri yöntemlerin uygulandığı birer bilim ve sanat yuvasıydı. Bu yönleriyle hem birer sağlık kurumu hem de bilimsel araştırma ve eğitim merkezleri işlevi görmüşlerdir.

Burada görev yapan hekimler, yalnızca mesleklerini icra etmekle kalmaz, aynı zamanda bilimin ışığında öğrenciler yetiştirir, yeni tedavi yöntemleri geliştirir ve insanlığa fayda sunmayı adeta bir yaşam gayesi edinirlerdi. Vakfiyelerde yer alan titiz hükümler, Darüşşifaların ne denli düzenli ve insan odaklı işletildiğini gözler önüne serer. Yoksul-zengin ayrımı

yapılmaksızın her hastaya aynı ilgi ve şefkatle yaklaşılır, ilaçlar ücretsiz olarak temin edilir, hastaların morali daima yüksek tutulurdu. Zira biliyorlardı ki, ruhu incinmiş bir beden kolay iyileşmezdi.

VAKIF RUHUyla YAŞAYAN MİRASLAR

Vakıf sistemi, Şifahanelerin temelini oluşturan en önemli yapı taşıydı. Bu kurumlar, halkın yüce gönüllülüğünden gelen bağışlarla kurulmuş, büyük oranda hayırseverlerin sağladığı gelir kaynaklarıyla asırlarca ayakta kalmıştır. Bir şifahanenin giderleri için vakfedilen bir hanın, bir hamamın, bir dükkânın veya bir tarlanın gelirleri, yüzyıllar boyunca bu kutsal hizmetin kesintisiz sürmesini

sağlamıştır. Böylece sağlık hizmeti, devletin sırtına yük olmaktan çıkmış, toplumun kendi içinden çıkan bir bilinçle, adeta ortak bir sorumluluk haline gelmiştir. Bu, sadece bir yardımseverlik değil, aynı zamanda toplumsal bir dayanışma ve ortak yaşam felsefesinin en güçlü tezahürüydü.

ŞİFAHANE GELENEĞİNDE MERHMET VE AHLÂK ESASLARI

Şifahaneler, Türk-İslam medeniyetinin en insani, en şefkatli yönünü temsil eden kurumlardı. Bu yapılar yalnızca hastalıkları tedavi etmeyi amaçlamıyor; aynı zamanda bireyin onurunu, mahremiyetini, inanç özgürlüğünü ve sosyal güvenliğini de gözetken kapsamlı bir yaklaşımla işliyordu. Bu eşsiz anlayış, Şifahane kurumlarını yöneten vakıfnamelerde yer alan her bir hükümle apaçık ortaya konmuştur.

Vakfiyelerde hekimlerden sadece tıbbi bilgi beklenmiyordu; aynı zamanda ahlâklı, güzel huylu, sabırlı ve şefkâtlı olmaları da bir şart olarak belirtiliyordu. Bu, tıp mesleğinin sadece bilgiyle değil, erdemle de icra edilmesi gerektiğine dair önemli bir ilkeydi. Bir diğer dikkat çekici unsur ise mahremiyet ilkesiydi. Hekimlerin, hastalarının özel hayatlarına dair bilgileri gizli tutmaları gerektiği

açıkça belirtiliyordu. Bu durum, yüzyıllar önce dahi hasta haklarının en denli titizlikle gözetildiğini ve güvene dayalı bir tedavi ortamı sağlandığını göstermektedir.

EŞİTLİKÇİ BİR SAĞLIK SİSTEMİ

Şifahanelerde zengin-fakir, yönetici-halk ayrımı asla yapılmazdı. Bir şehzadeye gösterilen ilgi, bir yoksula da aynı hassasiyetle gösterilmeliydi. Tedavi, herkes için eşit ve ulaşılabilir olmalıydı. Bu yaklaşım, toplumsal adaletin sağlık hizmetine de yansıyan en parlak yönünü temsil ediyordu. Tedavi süreci de büyük bir ciddiyet ve bilimsel titizlikle ele alınırdı. Hastalara verilen ilaçlar, ancak uzun tecrübeler sonucunda doğruluğu kanıtlanmış olanlardan seçilir; deneme yanılma yöntemiyle ya da yeterli bilgiye dayanmayan uygulamalara kesinlikle izin verilmezdi. Ayrıca her tedavi öncesinde hastanın rıza beyanı alınmalı, bu rızaya aykırı bir durum yaşanması halinde hekimin hatasından dolayı kadılık makamı devreye girmeliydi. Böylece tıbbi uygulamalarda dahi hesap verilebilirlik sağlanmış oluyordu.

BEDENE VE RUHA BİRLİKTE DOKUNMAK

Şifahanelerde sadece beden değil, ruh da tedavi edilirdi. Bu bütüncül

anlayışın bir yansıması olarak, iyileşmeye başlayan hastaların ibadetlerini rahatlıkla yapabilmeleri için mescitler inşa edilir; böylece manevi ihtiyaçlar da göz ardı edilmezdi. Tedavisi tamamlanan bir hasta, kurumdan sadece sağlıklı değil, aynı zamanda yol harçlığıyla da uğurlanırdı. Memleketine dönüş yolculuğunda sıkıntı çekmemesi için verilen bu küçük ama anlamlı destek, Şifahanelerin ne kadar kapsamlı bir sosyal kurum olduğunu gösteren başka bir detaydı.

Tüm bu incelikler, Şifahanelerin yalnızca birer sağlık kurumu değil; insanı merkeze alan bir medeniyet tasavvurunun somut yansıması olduğunu apaçık ortaya koymaktadır. Her ayrıntı, vakıf anlayışının derinlikli bir insan ve toplum vizyonuna dayandığını göstermektedir. Vakıflar ve şifahaneler, geçmişin yardımseverlik anlayışını sadece sözlerde değil, hayatın içinde uygulanan sistemlerle ve kalıcı yapılarla hayata geçirmiştir. Bu yüce kurumlar sayesinde insanlar yalnız bırakılmamış, ihtiyaç sahipleri incitilmeden, onurları zedelenmeden destek görmüştür. Bu köklü ve insan merkezli miras, günümüzde sosyal yardım ve sağlık hizmetleri için hâlâ örnek alınabilecek nitelikte derin ve anlamlı bir kaynaktır.

SİVAS DİVRİĞİ ULU CAMİİ VE DARÜŞŞİFASI

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine 1985 yılında alınmış olup Türkiye'den listeye girmeye değer görülen ilk anıt yapıdır.

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Anadolu'nun zengin kültürel mirasını yansıtan çok katmanlı yapısıyla, farklı sanat ve mimari anlayışların ustaca harmanlandığı en çarpıcı örneklerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası olarak bilinen yapı topluluğu, cami, darüşşifa ve türbeden meydana gelen bir külliye'dir. Anadolu Selçuklu Devleti'ne bağlı Mengücek Beyliği döneminde inşa edilmiştir. Ulu Cami, Süleyman Şah'ın oğlu Ahmet Şah tarafından; Darüşşifa ise eşi Melike Turan Melek tarafından yaptırılmıştır. 1228 yılında başlanıp 1243 tarihinde tamamlanan yapı kompleksinin Baş Mimarı Muğisoğlu Ahlatlı Hürrem Şah'tır. Darüşşifanın banisi Fahrüddin Behram Şahın Kızı Melike Turan, Ulu Cami'nin banisi ise Mengücekoğlu Ahmet Şah'dır. H. 641- M. 1243 tarihli vakfiyeden vakıf kurucularının Süleyman Şah oğlu Ahmet Şah ve annesi Fatma Hatun olduğu bilinmektedir.

UNESCO'NUN TÜRKİYE'DEN LİSTEYE ALDIĞI İLK ANIT YAPI

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesine 1985 yılında alınmış olup Türkiye'den listeye girmeye değer görülen ilk anıt yapısıdır. UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesinde bulunan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'nın korunmasına yönelik, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ihalesi yapılarak temin edilmiş olan Koruma projeleri, 2013 yılı haziran ayında Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır.

RESTORASYON SÜRECİ

Anıt yapının restorasyonuna yönelik Genel Müdürlüğümüzce 2015 yılı Haziran ayında Divriği Ulu Camii ve

Darüşşifası 2015 ihalesi yapılmıştır. Restorasyon sürecini doğru bir şekilde yönetmek ve yönlendirmek amacıyla konusunda uzman bilim insanlarından bir Bilim Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Bilim Danışma Kurulu toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda restorasyon çalışmaları yürütülmüştür.

İlk olarak yapının onarım aşamasında yağmur, kar vb. dış etkenlerden korunabilmesi için geniş açıklıklı, galvaniz sistemli, ısıtılabilir geçici koruma çatısı kurulmuştur. Taç kapılar, minber, mihrap ve tonozlarda fotogrametri çalışmaları yapılarak, yüksek çözünürlüklü 3D modelleri oluşturulmuştur. Statik sorunları bulunan Batı Taç Kapısı ve tonozlar çelik sistemlerle askıya alınmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde deprem sonucu büyük hasar gören ve o

dönemki tekniklerle onarımı yapılan batı beden duvarı ve bu duvarda bulunan 6 derece dışa doğru eğim vermiş olan Batı taç kapının sağlamlaştırılması için paslanmaz çelikten ray- hatıl sistemli güçlendirilme yapılmıştır. Orijinal dere ve çötenler ihya edilmiş ve çalışır vaziyete getirilmiştir. Çatıda orijinal dere ve çötenlerin kullanıldığı, yapının orijinal form ve detaylarına uygun olarak geliştirilen kar buz eritme ve kar tutma sistemli titanyum kaplama yapılmıştır.

Yapının cami kısmı harimde bulunan hepsi birbirinden farklı üslup ve mimari formda yapılmış 16 adet taş tonoz, mihrap önünde bulunan müzeyyen taş işçilikli 1 adet kubbe, 1 adet taş örgülü aydınlık feneri, 6 adet tuğla tonoz ile tüm taş kemerli yüzeyler üzerinde bulunan çimento esaslı muhdes sıva katmanlarının aşama aşama temizlikleri yapılmış, ardından geçmiş onarımlarda

orijinal taş ve tuğla yüzeylere sürülmüş olan polimer/epoksi katmanları mekanik yöntemler ile yüzeyden arındırılmıştır.

Taş kapılarda ve mihrapta 4. nesil katı lazer ile genel itinalı temizlik yapılmıştır. Lazer uygulaması her bir taş ve üzerindeki kir katmanını için denemeler sonrası belirlenen enerji ve lazer atım değerinde temizlik yapılmıştır. Geçmiş onarımlarda orijinal taş ve tuğla yüzeylere sürülmüş olan polimer/epoksi katmanları mekanik yöntemler ile yüzeyden arındırılmıştır. Cami harim mekânında müzeyyen işçilikli minber üzerinde bulunan kir, toz ve kurumuş yağ kalıntıları ile hayvansal içerikli tutkallar ince el aletleri ile aşama aşama temizlenmiş, motif ve oyma detayları görünür hale getirilmiştir. Zamanla yerinden çıkan veya düşen ve görevliler tarafından toplanan ahşap parçaların yerleri tek tek tespit edilerek orijinal yerlerine yerleştirilmiştir. Mevcut tüm metallerin konservasyonu yapılmıştır. Eksik yerlerdeki metal elemanlar orijinal örneğine göre yeniden yapılmıştır. Yapılan onarımlar sonrasında tüm ahşap yüzeylere gomalak cila uygulanmıştır.

DARÜŞŞİFA İÇ MEKÂN

Darüşşifa iç mekân avluda bulunan hastaların su sesi ile şifa bulması amacıyla yapılan ve uzun yıllardır kullanılmayan orijinal havuzun

su tahliye kanalları yer döşemesi söküldüğünde tespit edilmiştir. Orijinal künk boruların içerisine zamanla çamur, toprak ve yer yer çimento ile tıkanmış bazı künklerin ise kırıldığı belirlenmiştir. Tüm bu künkler tekrardan ihya edilmiş ve tahliye kanalları aktif hale getirilmiştir. Ruhsal hastalıkların su sesi ile tedavi edilmesi maksadıyla yapılan Darüşşifa havuzu bu çalışma kapsamında aktif hale getirilmiştir. Hazire odasında Süleyman Şah'a ait henesi tezyinatlı sanduka üzerinde bulunan kayıp motifler orijinaline uygun

olarak tamamlanmıştır. Ahmet Şah ve Melike Turan'a ait minai çini tekniği ile yapılmış olan sandukaların eksik çinileri, çini üzerinde bulunan orijinal hat yazı ile diğer tezyinatlar 24 ayar ezme altın ile orijinaline uygun olarak ihya edilmiştir.

Şah Kapısının ziyaretçiler tarafından yakından görülebilmesi için yapının güneydoğu ve kuzeydoğu cephelerinden ulaşılan orijinal topoğrafya eğime uygun çelik platform oluşturulmuştur. Yapı parseli boyunca statik açıdan kötü durumda olan tüm duvarların sökümleri yapılmıştır. Statik hesaplama detaylarına uygun olarak moloz taş tekniği ile yeni duvarlar örülmüştür. Duvarların üzerine yonu taşı harpuşa yapılmasının ardından güvenlik amacıyla gerekli görülen kısımlarda metal korkuluk yapılmıştır.

Çevre Düzenleme Projesi Kapsamında, yapıda yoğun ziyaretçi trafiğinin bulunması ve çoğunlukla gruplar halinde ziyaret edilmesi dikkate alınarak Batı ve Darüşşifa kapısının karşısına yaklaşık 30 kişi, Cennet kapı önünde ise 120 kişiye hizmet verecek oditoryumlar oluşturulmuştur. Parsel sınırları içerisinde yeterli alan bulunmamasından dolayı, Divriği Belediyesi tarafından Vakıflar Genel Müdürlüğüne tahsis edilen 171 ada 1ve 2 no'lu parseller üzerinde camiye hizmet verecek kadın- erkek

tuvaletleri, şadırvan, teknik oda, depo vb. gibi mekanların bulunduğu yapı tasarlanarak inşa edilmiştir.

DARÜŞŞİFA'NIN GİRİŞ KAPISI "TAÇ KAPI" OLARAK ADLANDIRILMIŞTIR

Bugünkü hastanelerin görevini yapan yapılar için geçmişte şifahane, bimarhane, darüşşifa gibi isimler kullanılmaktaydı. Divriği Şifahanesi, Anadolu'daki darüşşifaların günümüze ulaşan en eski ve en önemlilerinden biridir. Şifahane, Osmanlı döneminde, aynı zamanda pozitif ve dini ilimlerin verildiği bir medrese olarak da kullanılmıştır. Orta Asya Türk yapı geleneğine bağlı olarak inşa edilen Şifahane, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen plâna sahiptir. Kesme taştan yapılan eser, kapalı avlulu, üç eyvanlı olup batı kanadı çift katlıdır. En belirgin örtü sistemi, ana eyvanın yıldız tonozudur. Yapıda beşik, sivri, aynalı, çapraz, artı ve yıldız tonozlar da kullanılmıştır. Avlusu, bezemeli sütunlara

çift yönlü kemer atılımıyla artı biçimli dokuz bölüme ayrılmıştır. Orta bölümün üzeri, iki yanda beşik tonoz kollarının ortadaki köşe taşlı sekizgen kasnakla birleştiği camlı demir doğrama bir külâhla örtülüdür.

Görkemli bir yapıya sahip olan Darüşşifa'nın giriş kapısı "Taç Kapi" olarak adlandırılmıştır. Kapının iç alınlık kısmında Selçuklu'yu simgeleyen beşgen ve sekizgen yıldız motifleri kullanılmıştır. Kapi üzerinde yer alan yıldız ve hilaller Türk Bayrağındaki hilal ve yıldızın bire bir aynısıdır. Pencereyi ortadan ikiye bölen sütun "denge sütunu"dur. Baş mimar, bu kapıdakinden başka iki adet de cami bölümündeki batı kapıya olmak üzere külliye toplam üç adet denge sütunu yerleştirmiştir. Denge sütunları, cami ve şifahanenin dengede olup olmadığını göstermektedir. 1939 yılındaki Erzurum depreminden etkilenerek dönme özelliğini yitirmişlerdir. Taç kapıdaki denge sütununun sağ ve

sol kısımlarındaki hilaller içerisine Süleyman mührü olarak nitelendirilen altıgen yıldızlar yerleştirilmiştir. Sütunun altında bulunan Selçuklu sülüs yazısıyla yazılmış üç satırlık kitabe şu ifade yer almaktadır:

"Fahrettin Behram Şah'ın kızı Melike Turan, Allah'ın affına muhtaç aciz kul, adaletli Melike bu şifa yurdunun yapılışını 626 H/1228 M yılında emretti."

Kapının sağında ve solunda, kabartma rozet şeklindeki bitkisel bezemelerin üzerinde insan figürleri bulunmaktadır. Bunların yüzleri zamanla aşınmıştır.

ŞİFAHANENİN İÇ MEKÂNI

Genel bir hastane formunda planlanan şifahanenin iç mekânı, ruh ve sinir hastalarının tedavi edilmesinde kullanılmıştır. İçerde sağlı sollu hasta odaları, küçük eyvanlar ve ana giriş kapısının tam karşısında büyük eyvan bulunmaktadır. Baş mimar, büyük eyvanda yapmış olduğu yelpaze motifleri ve tonoz işlemleriyle bir

akustik yakalamayı başarmıştır.

Kur'an-ı Kerim tilaveti, tasavvuf musikisi icrası, suyun ortada bulunan havuza akarken ve havuzdan tahliye olurken çıkarmış olduğu sesler, ruh ve sinir hastalarının tedavisinde kullanılan yöntemlerden bazılarıdır. Bu sesler, Darüşşifanın sağında ve solunda bulunan hasta odalarına, içeride yatan hastaların ihtiyacı kadar iletilerek, hastaların tedavisi sağlanmıştır. Büyük eyvanın tavanı helezonik kilit taşı sistemiyle yapılmış ve günümüzde de sırrı çözülmemiş bir tonoz örneğidir. Baş mimar ismini şifahanede kimsenin kolaylıkla fark edemeyeceği bir noktaya; büyük eyvan tonozunu taşıyan doğu kemerinin başına çok basit bir şekilde nakşetmiş ve eserinin kıyameti görmesi için dua etmiştir.

DİVRİĞİ ULU CAMİİ, UNESCO'DA 40. YILINDA!

UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan ve yaklaşık 9 yıl süren restorasyonun ardından 6 Mayıs 2024'te yeniden ibadete ve ziyarete açılan Divriği Ulu Camisi ve Darüşşifası, yaklaşık 72 bin ziyaretçiyi ağırladı.

İspanya'nın Granada kentindeki İslam mimarisinin en önemli eserleri arasında yer alan El Hamra Sarayı'na benzediği için Avrupalı bilim insanları tarafından "Anadolu'nun El-Hamrası" olarak da nitelendirilen yaklaşık 800 yıllık Divriği Ulu Camisi ve Darüşşifası, inanç ve tarih turizmi açısından şehrin en önemli eserleri arasında yer alıyor. Anadolu

beyliklerinden Mengücekoğulları döneminde hükümdar Süleyman Şah'ın oğlu Ahmed Şah tarafından 1228 yılında yaptırılan Divriği Ulu Camii, 1280 metrekare, caminin bitişiğinde Behram Şah'ın kızı Melike Turan Melek'in aynı yıl yaptırdığı darüşşifa da 768 metrekarelik alanda bulunuyor.

Darüşşifa taç kapısı, caminin kuzey ve batı taç kapısı ile Şah Mahfili taç kapısının her biri birbirinden farklı eşsiz bezemeleri ile dikkati çekiyor. 2015 yılında restorasyonuna başlanılan Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası'nda çatı değişimi, lazer temizleme, enjeksiyon sistemi, güçlendirme çalışması gibi işlemler gerçekleştirildi. Caminin etrafında bulunan 190 bina kamulaştırılarak çevre düzenlemesi yapıldı.

RESTORASYON SONRASI ESERİ 72 BİN ZİYARETÇİ GEZDİ

İmam Hatibi ve gönüllü mihmandarı Nail Ayan, tarihinin en kapsamlı restorasyonunu geçiren eserin geçen yıl mayıs ayında ibadete ve ziyarete açılmasının ardından ziyaretçi akınına uğradığını anlattı. Eserin özellikle Ramazan Bayramı'nda yoğun ziyaretçi ağırladığını belirten Ayan, restorasyonun ardından yaklaşık 72 bin ziyaretçinin Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'nı

gezdiğini belirtti.

"BU ESERİ GÖRMEDEN ÖLMİYİN"

Nail Ayan, ziyaretçilerin restorasyonu çok beğendiğini dile getirerek, "El emeği göz nuru bu eser güzel bir restorasyon çalışması ile ortaya çıktı. Eserimiz hak ettiği değeri de gördü. Bizden sonraki nesillere de hak ettiği şekilde bırakılacak" dedi. Eseri ziyarete gelenlerin ağırlıklı olarak yerli turistlerden oluştuğuna ancak yurt dışından da ziyaretçileri olduğuna değinen Ayan, şunları kaydetti:

"Japonya ve Almanya'dan misafirler ziyaret için geliyor. Eseri gördükleri zaman hayretler içinde kalıyorlar, hayranlıklarını gizleyemiyorlar ve defalarca fotoğraf çekiliyorlar. Japonya'dan gelen misafirlerimiz, 'Bizde böyle bir eser olsaydı, bunu fanus içerisine alırdık' diyorlar. Bu da esere çok önem verdiklerini gösteriyor. Gelenler restorasyonun hakkıyla yapıldığını söylüyor. Gelen sanat tarihçileri, mimarlar eserin restorasyonun çok güzel olduğunu söylüyor."

Sloganlarının "Bu eseri görmeden ölmeyin" olduğunu anımsatan Ayan, "Eseri görmeden ölmeyelim. Sanat tarihi, inşaat mühendisliği, mimari okuyan öğrencilerimizin bu eseri görmeden diploma almamalarını tavsiye ediyorum" ifadelerini kullandı.

İSTANBUL SÜLEYMANİYE DARÜŞŞİFASI

Osmanlı döneminin en önemli selatin külliyelerinden biri olan Süleymaniye Külliyesi içerisinde yer alan Süleymaniye Darüşşifası ve Tıp Medresesi, dönemin önde gelen sağlık ve tıp eğitimi kurumlarından biriydi.

İstanbul'un Fatih ilçesinde konumlanan darüşşifa, hem tıp eğitiminin verildiği hem de sağlık hizmetlerinin sunulduğu merkezi bir rol üstlenmiştir. Mimar Sinan tarafından inşa edilen külliye; cami, medrese, darülhadis, darülkurra, kütüphane, imaret, tabhane, hamam ve darüşşifa gibi çok sayıda işlevsel yapıdan oluşmaktadır.

HEM EĞİTİM HEM UYGULAMA

Darüşşifa ile ona bitişik konumda yer alan tıphane (medrese-i etıbbâ) birlikte

planlanmış ve teorik ile pratik eğitimin aynı çatı altında yürütüldüğü entegre bir sistem hayata geçirilmiştir. Bu sistemde, hekim adayları eğitmenlerinin gözetiminde darüşşifada uygulamalı hasta tedavisi yaparak eğitimlerini sürdürmekteydi.

Darüşşifada, dönemin tıbbî birikimine uygun olarak iç hastalıklar, ruh sağlığı bozuklukları ve akut rahatsızlıklar tedavi edilmekteydi. Tedavilerde bitkisel ilaçlar, beslenme düzeni, su sesi ve müzik ile terapi gibi yöntemler uygulanmaktaydı. Yapının mimarisi; hasta konforunu önceleyen geniş eyvanlar, doğal ışık kullanımı ve üstün akustik özellikleriyle dikkat çekmektedir.

Tıp medresesinde teorik eğitim, darüşşifada ise klinik, uygulamalı

eğitim verilmekteydi. Vakfiyede "maristan" olarak geçen bu yapı, külliye'nin kuzeybatı köşesinde, en uç noktada yer almaktadır. Yapı, biri dar ve dikdörtgen formda, diğeri ise ortasında havuz bulunan geniş iki revaklı avlu ve çevresindeki kubbeli odalardan oluşmaktadır. Yaklaşık otuz odadan oluşan yapının kırk ila elli hasta kapasitesi bulunmaktaydı. Başvuran her hasta, ayırım yapılmaksızın kabul edilmekteydi. Ayakta hasta muayenesi (poliklinik) de yapılmakta ve hastalara gerekli ilaçlar darüşşifa eczanesinden ücretsiz olarak temin edilmekteydi. Diğer darüşşifalardan farklı olarak, akıl hastaları için özel bir bölüm bulunmakta ve bu bölümde müzikle terapi uygulanmaktaydı.

Resmî belgelerde "Kanunî Sultan Süleyman Evkafı'ndan Darüşşifa" adıyla geçen yapı, kuzeybatı köşesinde yer alan ve yalnızca hastaların kullanımına ayrılmış özel bir hamama da sahipti. Ayrıca hastalar için fodla adı verilen ince ekmek pişirilen özel bir fırın da yer almaktaydı.

EHİL BİR KADRO

Darüşşifanın vakfiyesinde, yapının hastaneye ihtiyacı olanlara hizmet vermek ve ilaç hazırlamak amacıyla kurulduğu belirtilmiş; görev alacak personel ile bu kişilerin sahip olması gereken nitelikler ayrıntılı şekilde tanımlanmıştır. Buna göre, biri tabib-i evvel (başhekim) olmak üzere görevlendirilecek üç hekimin;

tıp bilgisi ve pratiğinde yetkin, hastalıkların teşhis ve tedavisinde maharetli, ilaçların etkilerini bilen, ağrı türleri, hastalık çeşitleri ve belirtilerine vakıf, anatomi ve nabız bilgisine hâkim, zeki, dikkatli, tecrübeli ve tedbirli olmaları şart koşulmuştur.

Ayrıca, atanacak iki kehhâl (göz hastalıkları uzmanı), mesleğinde bilgili, göz hastalıklarının tanı ve tedavisinde deneyimli, göz ilaçları ve pomatlarının hazırlanmasında usta kişiler arasında seçilmelidir. Görev yapacak iki cerrah ise yara, çıban ve iltihapların tedavisinde, tümör ve fitikların düzeltilmesinde, diş çekimi, kan alma, merhem ve fitil uygulamaları gibi işlemlerde uzman ve tecrübeli olmalıdır.

Darüşşifa kadrosunda ayrıca;

- Bir aşşab (eczacı),
- İki edviye-kub (ilaç dövücü/eczacı kalfası),
- Bir ecza kilercisi,

- Bir edviye vekilharcı,
- Bir kâtip,
- Bir bevvab (kapıcı),
- İki tabbah-ı et'imme (aşçı),
- Bir kâsekeş (yemek dağıtıcısı),
- Dört kayyum (hastabakıcı),
- İki ferraş (temizlik görevlisi),
- Dört abriz (sucu),
- İki came-şuy (çamaşırcı),
- Bir tellak da görev yapmaktaydı.

Vakfiyede bu görevlilerin taşınması gereken ahlaki ve mesleki nitelikler de detaylı olarak belirtilmiştir.

Günümüzde Süleymaniye Darüşşifası'nın yapısı büyük ölçüde korunmuş durumdadır. Külliye'nin diğer bölümleriyle birlikte kültürel miras kapsamında değerlendirilmekte ve koruma altına alınmaktadır. Geçmişte farklı kurumların kullanımına tahsis edilen yapı, son yıllarda yürütülen restorasyon çalışmaları sayesinde özgün kimliği ve mimari özellikleriyle yeniden ön plana çıkarılmıştır.

HASEKİ HÜRREM SULTAN DARÜŞŞIFASI

Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, Osmanlı'da kadın eliyle kurulan ilk büyük sağlık kurumlarından biri olma özelliğiyle öne çıkmakta. Kadın himayesinde hayata geçirilen bu darüşşifa, yalnızca bir sağlık merkezi olmanın ötesinde; toplum yararını önceleyen, eşitlikçi hizmet anlayışını benimseyen, vakıf kültürünün en güçlü örneklerinden biridir.

Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, Osmanlı padişahı Kanunî Sultan Süleyman'ın eşi ve dönemin en etkili hanedan kadınlarından biri olan Hürrem Sultan tarafından İstanbul'un Fatih ilçesine bağlı Haseki semtinde inşa ettirilmiştir. Yapı, Osmanlı mimarisinin zirve ismi olan Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. Külliye; cami, medrese, imaret ve darüşşifadan oluşmaktadır.

Haseki Külliyesi içerisinde yer alan Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, Osmanlı'da kadın eliyle kurulan ilk büyük sağlık kurumlarından biridir ve özellikle kamuya açık sağlık hizmeti sunan en erken tarihli kadın vakıflarından biri olarak öne çıkmaktadır. Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, hem kadın hem de erkek hastalara yönelik tedavi hizmetlerinin sunulduğu, dönemin tıbbi bilgisi ve pratiklerinin etkin şekilde uygulandığı bir sağlık merkezi olarak işlev görmüştür. Bu darüşşifada, iç hastalıklar, ruh sağlığı problemleri, cerrahi müdahaleler ve çeşitli kronik ya da akut rahatsızlıkların tedavisi yapılmıştır. Kullanılan tedavi yöntemleri arasında; bitkisel ilaçlarla

tedavi, beslenme düzenlemeleri, kan alma, merhem ve fitil uygulamaları, su ve müzikle terapi gibi dönemsel Osmanlı tıbbının öne çıkan yöntemleri bulunmaktadır.

Yapı; hasta kabul birimi, muayene odaları, ilaç hazırlama bölümü, hasta koğuşları ve yardımcı hizmet alanlarından oluşmaktaydı. Vakfiyede, burada görev yapacak hekimlerin ve personelin sahip olması gereken nitelikler açıkça tanımlanmış; özellikle hekimlerin yüksek tıbbi bilgiye, meslekî deneyime, ahlaki sorumluluğa ve uygulama becerisine sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. Görevli kadroda ayrıca cerrahlar, kehhâl (göz doktoru), eczacılar, hastabakıcılar, aşçılar, ilaç hazırlayıcıları ve yardımcı hizmet personeli de yer almaktaydı. Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, Osmanlı toplum yapısında sağlık hizmetlerinin sosyal adalet ilkesiyle sunulduğu önemli örneklerden biridir. Hizmetler ücretsiz olarak verilmiş, bu da yapıyı yalnızca bir sağlık kurumu değil, aynı zamanda bir sosyal yardımlaşma ve şefkat merkezi hâline getirmiştir. Bu

yönüyle Osmanlı tıp tarihinin hem mimari hem de işlevsel olarak en dikkat çeken kurumlarından biri olmuştur.

Mimari açıdan da oldukça özgün olan Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, Osmanlı mimari tarihinde benzeri olmayan yapılar arasında sayılmaktadır. Yapı, sekizgen planlı bir avlunun çevresinde yer alan odalardan oluşmakta olup, beş kenar boyunca kubbeli mekânlar, girişin yer aldığı kuzey yönünde ise sokağa uygun şekilde yerleştirilmiş cephe düzenlemesi bulunmaktadır. Doğu, batı ve güney yönlerinde yer alan mekânlar çift kubbeyle örtülmüş; güneydoğu ve güneybatı köşelerinde ise büyük kubbelerle örtülü, geniş kemerlerle avluya açılan eyvanlar yer almıştır. Zamanla bu eyvanlar camekânlarla kapatılmış olsa da, orijinal yapı düzeni hâlâ izlenebilmektedir. Avlunun kuzeyinde yer alan küçük bir iç

avluda, dönemin ihtiyaçlarına göre inşa edilmiş helâlar bulunmaktadır. Ayrıca darüşşifanın imaret ile arasında kalan bölümde, dışarıdan girilebilen ve bağımsız iki odanın ilaç hazırlama işlevi gördüğü düşünülmektedir.

Yapının giriş kapısında yer alan kitâbenin son mısrası, Ayvansarayî'nin Hadîkatü'l-cevâmî' adlı eserinde geçtiği üzere; "Dârü's-şifâ nâfi'-i nâs-ı cihân" (Darüşşifa, dünyadaki insanların yararlanacağı şifalı bir yerdir) ifadesidir. Ayrıca yapının 1892 ve 1911 yıllarına ait iki onarım kitâbesi de bulunmaktadır.

Tarihî süreçte farklı işlevlerle varlığını sürdüren Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, 1881 yılına kadar bağımsız bir hastane olarak hizmet vermiş; bu tarihten itibaren, çevresinde gelişen yeni hastane

binalarıyla birlikte poliklinik, tımarhane, kadınlar koğuşu gibi çeşitli alanlarda kullanılmıştır. Farklı dönemlerde aldığı isimler arasında; Haseki Sultan Darüşşifası, Haseki Mecânin Müşâhede-hânesi, Dârülcünun Bîmarhânesi, Haseki Mahpesi, Haseki Zindanı, Haseki Kadınlar Hastahanesi, Hamidiye Nisâ Hastahanesi gibi adlar yer almaktadır.

Günümüzde Haseki Darüşşifası yapısı, geçirdiği bazı fiziki değişikliklere rağmen özgün mimarisini büyük ölçüde koruyarak ayakta kalmıştır. Uzun yıllar boyunca çeşitli kamu hizmetlerine tahsis edilen yapı, 20. yüzyıl ortalarından itibaren çeşitli dönemlerde restorasyon geçirmiştir. Bugün, tarihi ve mimari değeri dolayısıyla kültürel miras olarak koruma altına alınmıştır.

ÖZGÜN, EŞİTLİKÇİ, YARARLI VE ŞEFKÂTLİ

Hürrem Sultan'ın hayırseverliği ile Mimar Sinan'ın mimari dehasının birleştiği bu yapı, hem Osmanlı tıbbının gelişimine katkı sağlamış hem de kadınların toplum içindeki etkin rollerini belgeleyen tarihi bir kanıt niteliği taşımaktadır. Özgün mimarisiyle dikkat çeken darüşşifa, yüzyıllar boyunca farklı işlevlerle varlığını sürdürübilmiş; geçirdiği onarımlara rağmen tarihi kimliğini koruyarak günümüze ulaşmayı başarmıştır. Bugün, Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası yalnızca geçmişin bir sağlık kurumu değil, aynı zamanda kültürel mirasımızın taşıyıcısı, sosyal şefkatin ve kamusal sorumluluğun tarihsel bir simgesi olarak değerlendirilmektedir.

ÇOBAN MUSTAFA PAŞA DARÜŞŞIFASI

*Osmanlı mimarisinin
klasik dönemine ait önemli
örneklerden biri olarak
kabul edilmektedir.*

Kocaeli'nin Gebze ilçesinde yer alan Çoban Mustafa Paşa Darüşşifası, Osmanlı veziri ve aynı zamanda Mısır Valisi olan Çoban Mustafa Paşa tarafından inşa ettirilen kapsamlı ve işlevsel bir külliye'nin önemli parçalarından biridir. Bu külliye, sadece dinî değil, aynı zamanda eğitsel, ticari, sosyal ve sağlık hizmetlerini bir arada sunan çok yönlü bir yapı topluluğudur. Külliye bünyesinde; cami, türbe, medrese, kütüphane, kervansaray, imaret ve darüşşifa yer almakta olup, Osmanlı mimarisinin klasik dönemine ait önemli örneklerden biri olarak kabul edilmektedir.

Çoban Mustafa Paşa, aslen Bosna kökenli bir Osmanlı devlet adamıdır. Gençliğinde çobanlık yaparken Sultan Yavuz Selim'in Mısır Seferi'ne katılmış ve bu dönemde devlet hizmetinde dikkat çekmiştir. Daha sonra dönemin önemli sadrazamlarından Piri Mehmet Paşa'nın koruması altına girerek saray çevresinde yükselme imkânı bulmuştur. Devlet kademelerinde başarıyla ilerleyen Mustafa Paşa; Kapıcıbaşı, ardından

Rumeli Beylerbeyi görevlerinde bulunmuş ve nihayetinde Sultan Yavuz Selim'in kızıyla evlenerek padişah damadı unvanını almıştır. Kanuni Sultan Süleyman devrinde vezirlik makamına kadar yükselen Mustafa Paşa, 1529 yılında İstanbul'da vefat etmiş ve Gebze'de kendi adına yaptırdığı külliye'de, caminin kible yönünde yer alan türbe'ye defnedilmiştir.

MEMLÜK SANATINDAN İZLER

Çoban Mustafa Paşa Külliyesi'nin inşa tarihi, giriş kapısı üzerindeki Arapça kitabeye göre 1523/1524 (Hicrî 930) yıllarına denk gelmektedir. Yapı topluluğu, dönemin külliye anlayışına uygun olarak hem mimari uyum hem de işlevsel bütünlük açısından dikkat çekici bir düzene sahiptir. Özellikle yapılar arasında gözetilen dengeli geometrik planlama, külliye'yi estetik ve mühendislik açısından ön plana çıkarmaktadır. Süslemelerde Memlûk sanatına özgü motiflerin kullanılması ve bazı yapı malzemelerinin doğrudan Mısır'dan getirilmiş olması, Çoban

Mustafa Paşa'nın Mısır valiliği sırasında edindiği kültürel etkilerin mimariye yansımaları olarak değerlendirilmektedir. Caminin bulunduğu ana avlu dışında, külliye'ye bağlı geniş bir türbe avlusu daha bulunmaktadır.

1961 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü öncülüğünde başlatılan kapsamlı bir restorasyon süreci, mimar Cahide Tamer'in yönetiminde dokuz yıl boyunca titizlikle sürdürülmüş ve yapı yeniden ayağa kaldırılmıştır. Bu restorasyon sayesinde, külliye hem özgün mimarisini koruyabilmiş hem de kültürel mirasımızın canlı bir parçası olarak günümüze ulaşmıştır. Bugün, Çoban Mustafa Paşa Külliyesi ve onun bir parçası olan darüşşifa yapısı, Osmanlı'nın sosyal devlet anlayışını, halk sağlığına verdiği önemi ve mimari estetiğini bir arada yansıtan değerli bir tarihî ve kültürel miras olarak kabul edilmektedir. Hem tarihi kimliği hem de vakıf geleneği içerisindeki yeriyle bu külliye, Osmanlı medeniyetinin çok yönlü yapısını günümüze taşıyan anlamlı bir yapı bütünlüğüdür.

İŞLETMELERİN FİNANSAL YÖNETİM ÇÖZÜMLERİ TEK UYGULAMADA

- SATIN ALMA - SGK ÖDEMELERİ
- V ERGİ ÖDEMELERİ - ÖDEME ALMA
- S TOK TAKİBİ - POS İŞLEMLERİ

Ücretsiz
Kullanım

1000
Kontör Hediye

Osmanlı'nın İlk Hastanesi YILDIRIM DARÜŞŞİFASI

Osmanlı'nın Anadolu'daki ilk sağlık yapılarından biridir ve Yıldırım Bayezid tarafından yaptırılmıştır. Külliye içinde yer alan bu şifahane, dönemin hem fiziksel hem ruhsal tedavi hizmetlerini bir arada sunmuştur. Mimari yapısı ve işlevselliğiyle Osmanlı tıp geleneğinin ilk örneklerinden sayılır.

Bursa, Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında yalnızca siyasi değil, aynı zamanda bilimsel, sosyal ve kültürel gelişmelerin merkezi olmuş, özellikle sağlık alanındaki önemli büyük adımların atıldığı yer olarak öne çıkmıştır. Osmanlı'nın ilk hastanesi, ilk tıp medresesi ve aynı zamanda ilk devlet hastanesine ev sahipliği yapması nedeniyle, Bursa sadece tarihî ve mimari zenginlikleriyle değil, Türk tıp tarihi açısından da özel bir öneme sahiptir. Bu yönüyle şehir, Osmanlı'nın kurumsal sağlık yapısının ve tıbbi eğitiminin temellerinin atıldığı bir merkez konumundadır.

Bursa'da yer alan ve Anadolu'da Osmanlı döneminin başlamasıyla inşa edilen ilk sağlık kurumu olan Yıldırım Darü'sşifası, bu önemli sürecin simge yapılarından biridir. Yapı, Osmanlı döneminde inşa edilen ilk hastane olmasının yanı sıra, aynı zamanda bir tıp okulu olarak da hizmet vermiştir. Tıp tarihinde hem tedavi hem de eğitim fonksiyonunu birlikte üstlenen ilk Osmanlı yapılarından biri olarak kabul edilen Yıldırım Darü'sşifası, Yıldırım Bayezid tarafından kurulan geniş çaplı bir külliye'nin parçası olarak inşa edilmiştir. Bu külliye; cami, medrese, hamam, imaret ve darü'sşifadan oluşmakta olup, sosyal hizmetleri bir arada sunan örnek bir Osmanlı kompleksidir.

Darüşşifanın kurulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında Yıldırım Bayezid'in kızı Hundi Hatun ile damadı olan Emir Sultan (Şemsettin Mehmet Ali el-Hüseyin el-Buharî) önemli roller üstlenmiştir. Bu durum, yapının yalnızca bir sağlık merkezi olarak değil, aynı zamanda hanedan üyeleri tarafından desteklenen bir hayır kurumu olarak da değerlendirilmesine imkân tanımaktadır.

MOLLA FENARÎ'NİN MADDİ VE MANEVİ DESTEĞİYLE

Yıldırım Külliyesi'nin diğer yapıları birbirine oldukça yakın bir düzenle yerleştirilmişken, Darüşşifa farklı olarak Yıldırım Camii'nin yaklaşık 250-

300 metre doğusunda, eğimli bir arazi üzerinde konumlandırılmıştır. Bu durum, yapının sağlık hizmetlerinin mahremiyetini ve sakinliğini koruma amacı taşıdığını göstermektedir. Yapının inşa edildiği arazi aslen ünlü din âlimi, mutasavvıf Molla Fenarî'ye ait olup, "Şüşteri Bahçesi" olarak bilinen bu alan, Orhan Gazi tarafından kurulan vakıflar kapsamında külliye hizmetlerine tahsis edilmiştir. Darüşşifa'nın bulunduğu yer ise Orhan Vakfı'ndan kiralanmış ve her yıl belirli bir "zemin ücreti" karşılığında kullanılmıştır. Bu da Osmanlı vakıf sisteminin işlerliğini ve hukuki yapısını yansıtan önemli bir örnektir.

Mimari bakımdan, Yıldırım Darüşşifası taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Yapı, tuğla ayaklar üzerine oturtulmuş kemerlerle taşınan bir revak dizisi ile bu revakların gerisinde yer alan oda ve salonlardan oluşmaktadır. Giriş kapısının her iki yanında yer alan derin hücreler, hastaların ilk kabul ve bekleme alanı olarak düzenlenmiştir. Kapının iki yanındaki odalar ise tabipler (hekimler) ve eczacılar için ayrılmıştır. Girişin tam karşısında yer alan büyük salon, 7.70 x 9.50 metre ölçülerindedir ve üzeri kubbe ile örtülmüştür.

Revakların iki yanında yer alan 3.30 x 3.60 metre boyutlarında onar adet hasta odası mevcuttur. Her bir odanın üzeri yuvarlak tonozla örtülmüştür ve içerisinde birer ocak bulunur. Bu odalar hem ısınma hem de bazı basit tıbbi işlemlerin yapılması için işlevsel biçimde tasarlanmıştır. Yapının kuzeydoğu köşesinde yer alan minareye ise doğrudan ibadet mekânından geçilerek ulaşılmaktadır. Onaltıgen tuğla gövdeli bu minare, şerefe altındaki beş sıra stalaktit, petek, sıvalı külah ve korkuluk gibi klasik Osmanlı mimarisine özgü detaylarıyla dikkat çekmektedir.

Bugün hâlâ ayakta olan ve büyük ölçüde özgün yapısını koruyan Yıldırım Darüşşifası, hem mimari kimliği hem de kurumsal geçmişiyle yalnızca Bursa'nın değil, tüm Türk tıp ve mimarlık tarihinin önemli yapı taşlarından biridir. Kuruluş amacına uygun biçimde toplumun her kesimine sağlık hizmeti sunmak üzere planlanmış bu yapı, Osmanlı'nın sosyal adalet anlayışı, vakıf kültürü ve halk sağlığına verdiği önemin somut bir yansımasıdır.

Anadolu Selçuklularının İlk Sağlık Kuruluşu GEVHER NESİBE ŞİFAHANESİ

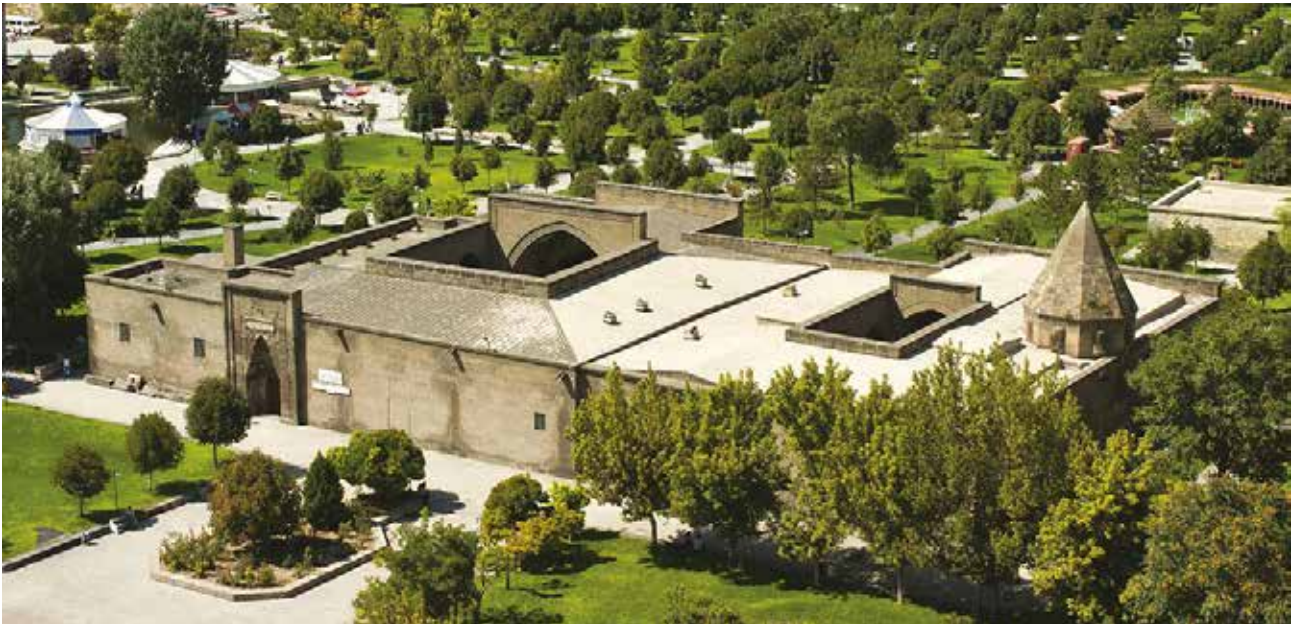

Anadolu'da hem tıp eğitiminin hem de tedavi hizmetinin birlikte sunulduğu ilk sağlık yapısıdır. Selçuklu medeniyetinin ilme ve sağlığa verdiği önemi yansıtan bu öncü eser, döneminin en kapsamlı şifa merkezlerinden biri olmuştur.

Anadolu Selçuklu Devleti Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından, kız kardeşi Gevher Nesibe'nin vasiyeti üzerine 1204 yılında inşasına başlanan Gevher Nesibe Medresesi, hem mimari hem de işlevsel açıdan döneminin en önemli sağlık ve eğitim yapılarından biri olma özelliğini taşımaktadır. Bu yapı, Gevher Nesibe'nin, vasiyetinde mal varlığını tıp eğitimi ve hasta tedavisi amacıyla bir yapı inşa edilmesini istemesi üzerine hayata geçirilmiştir. Onun bu isteği, dönemin Selçuklu sultanı olan ağabeyi tarafından dikkate alınmış ve sonuç olarak hem ilmi hem de sağlık hizmeti sunan kapsamlı bir külliye inşa edilmiştir.

Gevher Nesibe Medresesi; tıp eğitiminin verildiği bir medrese (tıbbiye), hastaların tedavi edildiği bir şifhane (hastane) ve özellikle akıl hastalarının tedavisine ayrılmış bir bimarhane olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu yönüyle, sadece teorik bilgilerin aktarıldığı bir eğitim kurumu değil, aynı zamanda uygulamalı tıp eğitiminin yapıldığı bir merkez olarak da hizmet vermiştir. Anadolu'da kurulan ilk uygulamalı tıp medresesi olması, yapının tarihsel ve bilimsel önemini artırmaktadır.

“Çifte Medrese” olarak da bilinen bu yapının içinde yer alan kümbet bölümünde Gevher Nesibe’nin mezarının bulunduğu düşünülmektedir. Bu durum, yapıya hem manevi hem de tarihi bir değer katmaktadır. Kümbetin konumu ve yapının genel planlaması, Selçuklu dönemi mimarisinin dikkatle kurgulandığını göstermektedir.

Bimarhane kısmı, özellikle akıl hastalarının tedavisinde su sesi ve müzikle terapi gibi dönemin ileri görüşlü tedavi yöntemlerini uygulaması bakımından oldukça dikkat çekicidir. Bu bölümde ayrıca hastaların temizlenmesi ve hijyenlerinin sağlanabilmesi için hamam da yer almaktadır. Bu da, Selçuklu toplumunun sağlık anlayışının ne kadar kapsamlı olduğunu gözler önüne sermektedir. Su sesi, ney gibi enstrümanlardan çıkan huzur verici melodiler eşliğinde yapılan bu tedavi yöntemleri, günümüzde bile dikkat çekmekte ve modern psikiyatride ilham kaynağı olmaktadır.

Yapının mimarisi, klasik Selçuklu mimari tarzının tüm özelliklerini taşır. Dört eyvanla çevrelenmiş açık avlular, yapının planlamasında belirgin şekilde

yer almakta ve bu planlama, hem medrese hem de şifahane bölümlerinde kendini göstermektedir. Özellikle şifahane bölümünün taç kapısı, Selçuklu taş işçiliğinin en olgun örneklerinden biridir. İnce işçilikle oyulmuş geometrik ve bitkisel süslemeler, dönemin estetik anlayışını ve taş ustalığını yansıtmaktadır.

Günümüzde Gevher Nesibe Medresesi, Selçuklu Uygurlığı Müzesi olarak işlev görmektedir. Bu müzede, sadece yapının mimari ve tarihi yönleri değil, aynı zamanda bimarhane bölümünde uygulanan tedavi yöntemleri de canlandırmalar ve interaktif sunumlar eşliğinde ziyaretçilere aktarılmaktadır. Böylece ziyaretçiler, Selçuklu döneminde tıp ve sağlık hizmetlerinin nasıl yürütüldüğünü doğrudan deneyimleyebilme imkânına sahip olmaktadır.

Bu yönleriyle Gevher Nesibe Medresesi, sadece geçmişin bir anıtı değil, aynı zamanda Selçuklu medeniyetinin bilime, sağlığa ve insan hayatına verdiği önemi bugüne taşıyan eşsiz bir kültürel miras niteliğindedir.

Kayseri Vakıflar Bölge Müdürü Murat Seçilir, Anadolu Selçuklu Hükümdarı I. Gıyaseddin Keyhusrev’in kız kardeşi olan Gevher Nesibe tarafından yaptırılan şifahane ve medresenin hikâyesi ile ilgili şunları anlattı: “Gevher Nesibe Sultan, bir komutana âşık olur. Ağabeyi onay vermez, evliliklerini istemez. Komutanı dönülmeyecek bir sefere yollar. Gevher Nesibe Hatun, komutan öldükten sonra ince hastalığa yakalanır. O hastalığına istinaden bu şifahanenin yapılmasını ister ağabeyinden.”

Vakıf hisseleri var olan ancak vakfiyeleri Moğol istilasından dolayı günümüze ulaşamayan vakıfların şartları arasında, kadınların okutulması, okuyanlara burs verilmesi, yetim ve öksüzün korunması gibi maddelerin yer aldığı anlatan Seçilir, şunları kaydetti: “Ne ihtiyaç varsa onu vakfiye şartlarında yazmışlar ve yapmışlar. Biz de şimdi görevimiz gereği Vakıflar Genel Müdürlüğü olarak bu vakıflara sahip çıkıyoruz. Vakfiye şartlarında yazanları yerine getirmeye çalışıyoruz. Burslar, yetim, öksüzlere, engellilere maaşlar veriyoruz. Bu, hayırsever ecdadımızın asırlar ötesinden bizlere tevdi ettiği mukaddes bir vazife.”

EMİNEDDİN KÜLLİYESİ DARÜŞŞİFASI

12. yüzyılda inşa edilen yapı, sağlık hizmetlerinin vakıf kültürüyle bütünleştiği erken dönem yapılardan biridir. Dönemin şifa anlayışını mimariyle buluşturan bu darüşşifa, hem tıbbi hem toplumsal işleviyle dikkat çekmektedir.

Mardin'de yer alan Eminateddin Darüşşifa Medresesi, 12. yüzyılın başlarında Artuklu Beyliği döneminde inşa edilmiş olup, Anadolu'nun bilinen en erken tıp eğitimi ve sağlık hizmeti veren merkezlerinden biridir. Mimari ve tarihi açıdan büyük öneme sahip olan bu yapı, Mardin'in güneybatısındaki Eminateddin Mahallesi'nde konumlanmıştır.

Külliye, Birinci Artuklu Sultanı Necmettin İlgazi (1108/09-1122/23) ile kardeşi Eminateddin Sökmen Bey'e atfedilmektedir. Tarihi kaynaklara göre külliye'nin inşası Eminateddin tarafından başlatılmış, onun vefatının ardından Necmettin İlgazi tarafından tamamlanmıştır.

Yapı topluluğu iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk yapı grubu; darüşşifa (maristan), cami, medrese, hamam ve çeşmeden oluşmaktadır. Bu topluluğun en güneyinde yer alan cami, dikdörtgen planlıdır ve taş döşemeli bir açık

namazgâh ile desteklenmiştir. Giriş kısmında yer alan kitabeye göre inşa tarihi 1093'tür. Külliye'ye ait hamam, Mardin'de bilinen en eski Türk hamamı olup, 11 metre çapındaki kubbesiyle örtülü kare planlı bir yapıdan ibarettir. Bu yapının büyük bölümü günümüzde yıkılmış durumdadır. İkinci yapı grubu ise "Necmeddin Külliyesi" olarak anılmakta olup; birbirini kesen tonozlu mekânlardan, bir minare kalıntısından ve bazı ek yapı izlerinden oluşmaktadır.

Eminateddin Külliyesi'nin tarihi önemi, Anadolu'da bilinen ilk külliyelerden biri olmasıdır. Her ne kadar bazı kaynaklar dünyanın ilk tıp medresesi ve darüşşifasını Kayseri'deki Gevher Nesibe Darüşşifası olarak gösterse de, Mardin'de inşa edilen Eminateddin Darüşşifa Medresesi'nin bu yapıdan yaklaşık 100 yıl daha önce yapıldığı bilinmektedir.

“

Anadolu'nun bilinen en erken tıp eğitimi ve sağlık hizmeti veren merkezlerinden biridir.

”

Bu nedenle, Anadolu'daki en erken tıp medreselerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Külliye'ye ait yapıların yalnızca sınırlı bir bölümü günümüze ulaşabilmiş, birçok yapı ya tamamen yok olmuş ya da büyük oranda tahrip olmuştur. Buna rağmen ayakta kalan bölümler, dönemin mimari anlayışı ve işlevsel şehircilik yaklaşımı hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Külliye, sadece fiziksel kalıntılarıyla değil, halk hafızasındaki yerleriyle de varlığını sürdürmektedir. Yöre halkı tarafından hâlâ "Maristan" adıyla anılan bu alan, geçmişte sağlık, eğitim ve ibadet gibi çeşitli işlevleri bir arada barındırması bakımından çok yönlü bir yaşam merkezi olmuştur. Bu nedenle Eminateddin Külliyesi, sadece Mardin'in değil, aynı zamanda Anadolu'nun da tarihi, kültürel ve bilimsel mirası açısından büyük bir öneme sahiptir.

İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğünden 624 Çocuğa Bayramlık

Vakıf kültürü, sadece tarihi yapıları korumakla sınırlı değildir, aynı zamanda güncelde de insanı yaşatma, ihtiyaç sahibine ulaşma anlayışıdır.

İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 624 çocuğa bayramlık desteğinde bulundu. İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Kurban Bayramı öncesinde anlamlı bir sosyal sorumluluk projesine daha imza atarak İzmir ve Manisa'da yaşayan 624 çocuğun bayramlık kıyafet ihtiyacına katkı sağladı.

İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Kurban Bayramı dolayısıyla İzmir ve Manisa'da 624 çocuğun bayramlık kıyafet alışverişine katkı sağladı. Çocukların bayrama yeni kıyafetlerle, sevinç ve mutluluk içinde girmeleri için yürütülen bu çalışma, hem çocuklar hem de aileleri tarafından büyük bir memnuniyetle karşılandı. Müdürlük tarafından yapılan açıklamada, her yıl geleneksel hale gelen bayram yardımlarının bu yıl da titizlikle sürdürüldüğü ifade edildi. Sosyal sorumluluk çalışmaları çerçevesinde yürütülen bu faaliyetle, yüzlerce çocuğun bayram sabahına neşe içinde uyanacağı ve yeni kıyafetlerini giyerek bayram coşkusunu doyusya yaşayacakları belirtildi.

Yapılan açıklamada, vakıf kültürünün yalnızca tarihi yapıları korumaktan ibaret olmadığına dikkat çekilerek şu ifadelerle yer verildi:

"Vakıf kültürü sadece tarihi yapıları korumakla sınırlı değildir, aynı zamanda insanı yaşatma, ihtiyaç sahibine ulaşma anlayışıdır. Vakıf senetlerinde yer alan bu tür hayır şartlarını günümüzde de uygulamak, vakıf ruhunu canlı tutmak ve toplumsal faydayı sürdürülebilir kılmak açısından büyük önem taşımaktadır."

Vakıfların tarih boyunca toplumsal dayanışmanın en önemli yapı taşlarından biri olduğuna işaret edilen açıklamada, bu anlayışla yürütülen yardım faaliyetlerinin gelecek yıllarda da aynı hassasiyetle sürdürüleceği vurgulandı. Bayramlık yardımlarından faydalanan aileler ve çocuklar ise İzmir Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne teşekkürlerini ilettiler. Yetkililer, çocukların yüzlerinde oluşan tebessümün, yapılan çalışmanın ne kadar

anlamlı ve değerli olduğunu bir kez daha ortaya koyduğunu dile getirdi. Vakıflar tarafından yapılan yardımlar, toplumda paylaşma, yardımlaşma ve merhamet duygularının güçlenmesine katkı sağlarken; Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bu tür projelerle toplumsal refaha verdiği önemi bir kez daha gözler önüne serdi.

Anadolunun İlk Darülhadisi Çankırı Taş Mescit

Taş Mescit, diğer adıyla Cemaleddin Ferruh Dârülhadîsi, Çankırı'da yer alan ve Anadolu Selçuklu Dönemi'nden günümüze ulaşan en önemli mimari eserlerden biri olarak kabul edilmektedir. Yapı, özellikle tarihî, kültürel ve sanatsal açıdan büyük bir öneme sahiptir.

Moloz taştan yapılması sebebiyle tamamen yıkılmış olan şifahane kısmı, Anadolu Selçuklu Hükümdarı I. Alâeddin Keykubat zamanında Çankırı Atabeyi Cemalettin Ferruh tarafından 1235 yılında yaptırılmıştır. Cemalettin Ferruh şifahaneye ilave olarak 1242 yılında bir Dâr-ül Hâdis inşa ettirmiştir.

Anadolu'daki ilk Dâr-ül Hâdis olan eser, halk tarafından Taş Mescit olarak adlandırılmaktadır. Mimari özelliğinin yanı sıra yapıya önem kazandıran diğer husus iki plastik sanat eseridir. Biri yapı üzerinde, diğeri heykel görünümünde olan iki adet figürlü taş eserden birbirine dolanmış iki yılanın tasvir edildiği ve günümüzde "Tıp Sembolü" olarak kullanılan birinci parça yapı üzerinde bulunmaktadır. Çankırı Müzesinde sergilenen ikinci parçada ise günümüzde "Eczacılık Sembolü" olarak kullanılan kupaya dolanmış yılan figürü bulunmaktadır.

Aynı zamanda bir anıt mezar olan eserde iki adet mezar odası da yer almaktadır. Kuzey cephede yer alan mezar odasında bir sanduka yer almakta, doğu cephesinden girilen iki bölümlü mezar odasında ise beş sanduka bulunmaktadır. Yöremizde kaditler olarak anılan cesetlerin döneminde

mumyalandığı tahmin edilmektedir. Bu mezar odasında ortada yer alan tabutun, eserin banisi Cemalettin Ferruh'a ait olduğu düşünülmekte sandukası mezar odasının üstünde ana mekânda yer almaktadır.

Tarih boyunca çeşitli işlevler üstlenen bu eser, Cumhuriyet döneminin başlangıcına kadar uzun yıllar boyunca bir Mevlevihane olarak da hizmet vermiştir. Günümüzde ise orijinal adıyla anılmakta ve mescit olarak ibadete açık bir şekilde kullanılmaya devam etmektedir. Bugün hâlâ ayakta duran bu kıymetli yapı, yalnızca Çankırı'nın değil, Anadolu kültürel mirasının önemli bir parçası olmayı sürdürmektedir. Ziyaretçilerine tarihsel bir yolculuk sunan Taş Mescit, geçmişten günümüze taşınan çok katmanlı kimliğiyle, gelecek nesillere aktarılması gereken önemli bir değer olarak varlığını korumaktadır.

Anadolu Selçuklu dönemine ait Çankırı'daki Taş Mescit, hem sağlık hem ibadet amaçlı kullanılan önemli bir yapıdır; üzerinde tıp ve eczacılık sembolleri bulunur ve günümüzde mescit olarak hizmet vermektedir.

Aksaray Şifahanesi

Aksaray Şifahanesi, tarih boyunca "Aksaray Darüşşifâsı", "Aksaray Tımarhanesi" ve "Aksaray Bimarhanesi" adlarıyla anılmış, Anadolu'nun önemli sağlık ve eğitim yapılarından biridir. Bu kıymetli yapıya dair ilk yazılı kaynaklardan biri, 14. yüzyılın önemli tarihçilerinden Aksaraylı Kerimeddin Mahmud'un kaleme aldığı Müsameretü'l-Ahbâr adlı eserdir. Kerimeddin Mahmud'un verdiği bilgiler, yapının Selçuklu döneminden itibaren Aksaray'ın sosyal, kültürel ve sağlık hayatında etkin bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Yapının ne zaman ve kim tarafından inşa ettirildiği konusu tam bir kesinlik kazanmamış olsa da çeşitli tarih yorumları mevcuttur. Bazı araştırmacılar, şifahanenin Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubad döneminde veya 13. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş olabileceğini ileri sürmektedir. Ancak Aksaray'ın en önemli tarihi figürlerinden biri olan ve şehirde doğduğu bilinen II. Kılıç Arslan, Aksaray'ı siyasi ve ekonomik bir merkez hâline getirmek amacıyla camiler, bedestenler, hanlar, kervansaraylar ve kaleler inşa ettirmiştir. Bu doğrultuda Aksaray Darüşşifâsı'nın da onun döneminde yaptırıldığı görüşü daha güçlü bir ihtimal olarak kabul görmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde Aksaray Şifahanesi sadece bir sağlık kurumu olmanın ötesinde, pek çok önemli olaya da sahne olmuştur. Örneğin, yerel bir güç mücadelesi sırasında Şenkitoğlu Ali Paşa'ya karşı yürütülen bir hareket sırasında, Şenkitoğlu'nun bu yapıyı sığınak olarak kullandığı bilinmektedir. Bu da yapının sadece tedavi amaçlı değil, zaman zaman savunma ya da barınma gibi farklı işlevlerle de değerlendirildiğini göstermektedir.

Bir diğer önemli tarihi referans, dönemin meşhur yazarı Aziz b. Edeşir Esterâbâdî'nin Bezm ü Rezm adlı eserinde geçmektedir. Bu kaynakta, Eretna Beyliği hükümdarlarından Alaeddin Ali Bey'in Niğde'den yola çıkarak Aksaray'daki tımarhaneye geldiği belirtilmektedir. Aynı eserde, Kadı Burhâneddin'in de Kayseri'den hareket ederek Aksaray'da bulunan

bu yapının yakınına indiği ifade edilir. Her iki olayda da yapının "tımarhane" olarak anılması, Aksaray Şifahanesi'nin özellikle Beylikler Dönemi'nde akıl ve ruh hastalarının tedavisine yönelik faaliyet gösterdiğini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Aksaray Şifahanesi'nin faaliyetini hangi tarihe kadar sürdürdüğü konusunda ise elimizde kesin bir belge bulunmamaktadır. Ancak tarihî kayıtlar ve anlatılardan, yapının uzun süre boyunca hem sağlık hizmeti verdiği hem de sosyal olaylarda aktif rol oynadığı anlaşılmaktadır. Modern döneme gelindiğinde, şifahanenin büyük bölümü zaman içinde yıkılmıştır. Günümüze kadar sadece bir duvar kalıntısının ulaşabildiği bilinmektedir. Aksaray Şifahanesi, gerek Selçuklu dönemindeki tıbbî bilgi ve tedavi anlayışını, gerekse sonraki yüzyıllarda toplumun zihinsel sağlıkla ilgili yaklaşımlarını anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Aksaray Şifahanesi, Anadolu Selçuklu döneminde inşa edilen önemli bir sağlık ve eğitim merkezidir. Hem hastalara şifa sunmak hem de tıp eğitimi vermek amacıyla tasarlanan bu yapı, dönemin sağlık anlayışını yansıtan kapsamlı bir kompleks olarak dikkat çekmektedir. Mimari özellikleriyle Selçuklu sanatını ve fonksiyonelliğini bir araya getiren şifahane, hastalıkların tedavisinde önemli rol oynamıştır. Bölgenin sosyal ve kültürel hayatında merkezi bir yer tutan Aksaray Şifahanesi, günümüzde de tarihî miras olarak değerini korumakta ve Anadolu'nun erken sağlık kuruluşları arasında önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Kastamonu Yılanlı Külliyesi

Külliye'nin adı, üzerindeki yılan motiflerinden kaynaklanmakta olup, tıp ve şifa sembolizmi taşımaktadır. Bölgenin kültürel ve tarihî değerleri arasında yer alan bu yapı, hem ibadet hem de sosyal hizmet amacıyla kullanılmıştır.

Kastamonu'nun merkezinde, Nasrullah Camii'nin batı kısmında yer alan Yılanlı Külliyesi, Çobanoğulları döneminden günümüze ulaşan en önemli yapılarından biridir. Külliye, 1210-1272/73 yılları arasında, Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin dördüncü oğlu olan Abdülfettah-ı Velî tarafından inşa ettirilmiştir. Yapı; darüşşifa, cami, türbe, iki şadırvan ve bir dergâh evinden oluşmaktadır. Külliye "Yılanlı" adının verilmesiyle ilgili çeşitli rivayetler mevcuttur. Bunlardan biri, Darüşşifa yapısında yer aldığı varsayılan yılan sembolünden kaynaklandığı yönündedir. Diğer yaygın bir inanışa göre ise külliye'nin bulunduğu bölge, vaktiyle yılanlarla meşhur bir yerdirdi. Rivayete göre Abdülfettah-ı Velî, bu yılanları keramet yoluyla bir bohçaya doldurarak Kaybılar Deresi'ne atmış ve onları uzaklaştırmıştır. Bu olay halk arasında yayılmış ve zamanla "Geylanlı" olan isim, halk dilinde değişime uğrayarak "Yılanlı" şekline dönüşmüştür. Külliye'nin en dikkat çekici bölümlerinden biri olan Yılanlı Darüşşifası, Anadolu'da inşa edilmiş 9 darüşşifadan biri olma özelliğine sahiptir. Giriş kapısındaki nesih yazılı kitâbeden anlaşıldığına göre, yapı 1273 (H. 672) yılında Süleyman oğlu Ali'nin emriyle, Gevherbaş bin Abdullah nezaretinde, Said el-Kayseri tarafından yaptırılmıştır. Ancak darüşşifa binası 1837 yılında büyük bir yangın sonucu harap olmuş, günümüze yalnızca kısmen toprağa gömülü olan ihtişamlı giriş kapısı ula-

şabilmiştir. Bu kapı, halen varlığını sürdüren tek mimari kalıntı olarak, yapının geçmiş ihtişamına tanıklık etmektedir.

"HER ŞEYE ŞİFA ARAYIN, ANCAK ÖLÜM MÜSTESNADIR"

Yılanlı Külliyesi, kapısında yer alan "Her şeye şifa arayın, ancak ölüm müstesnadır" yazısıyla da tanınır. Anadolu'nun en erken dönem şifahanelerinden biri olmasının yanı sıra, aynı zamanda ilaç yapım merkezi olarak da işlev görmüştür. Yapının kuruluşuna dair anlatılan efsanelerden biri, Muzafferüddin Yavlak Arslan dönemine kadar uzanır. Efsaneye göre, savaş sonrası orduda çok sayıda yaralı bulunması nedeniyle Kastamonu'da bir darüşşifa kurulması gündeme gelir. Bu doğrultuda Pervaneoğulları tarafından bölgeye bir şifacı ve bir mimar gönderilir. Gelen şifacıya, yılanlarla dolu, bataklık bir yer tahsis edilir. Şifacı, buradaki tüm yılan ve haşereleri toplar, onları dereye salar. Halk, bu olayı keramet olarak kabul ederek, ona daha uygun bir yer teklif eder ancak şifacı, "Bana burayı gösterdiniz, ben burayı şifahane yapacağım" der ve çevredeki şifalı otları, suları kullanarak bölgeyi bir tedavi merkezine dönüştürür.

Başka bir rivayette ise burası eskiden Kastamonu'nun içinden geçen çayın kenarında bulunan, metruk bir yerdir. Abdülkadir Geylani'nin torunlarından Abdülfettah-ı Velî, Kastamonu'ya geldiğinde halk onu hoş karşılamaz ve

bu terk edilmiş yer kendisine verilir. O da burada yaşamaya başlar. Bölgedeki çok sayıdaki yılanı toplayıp bir bohçaya koyarak bugünkü İmam Hatip Lisesi yakınlarındaki Kaybılar Deresi'ne bırakır ve "Kaybolun" der. Bu olayın ardından dereye "Kaybılar Deresi", inşa edilen cami ve şifahaneye ise "Yılanlı" adı verilir.

Bugün Yılanlı Külliyesi'nin büyük kısmı ayakta olmasa da, hem mimarî geçmiş hem de efsaneleriyle Kastamonu'nun tarihî ve kültürel hafızasında önemli bir yer tutmaktadır. Külliye, Anadolu'nun sağlık ve inanç tarihine ışık tutan ender örneklerden biridir.

“

"Her Şeye Şifa Arayın, Ancak Ölüm Müstesnadır"

”

Tokat Gök Medrese Darüşşifası

Osmanlı vakıf medeniyetinin, her alanında hayatı kolaylaştırmaya dönük anlayışının en etkili örneklerinden birisi olan darüşşifalar arasında, 748 yıldır ayakta olan Tokat Gök Medrese bünyesindeki darüşşifa özel bir yere sahip bulunuyor.

Tokat Gaziosmanpaşa Bulvarı'nda Taşhan yakınında uzun yıllar müze olarak kullanılmış olan bu tarihi anıt, Selçuklu eserlerinden biridir. Kitabesi konulmayan yapı, XIII. yüzyılda (1277) Müineddin Pervane Süleyman tarafından yaptırılmıştır. Anadolu Selçuklu mimari ve sanatının en belirgin özelliklerini taşımaktadır. Gök Medrese 2 katlı 2 eyvanlı, ortası açık avlulu ve revaklı plan tipinde olup taş, çini ve alçı süslemeler bulundurmaktadır. İki renkli taş kullanılarak inşa edilmiş taç kapıda geometrik ve bitkisel bezemeli bordürlerden oluşan bir süsleme programı uygulanmıştır. Çini süsleme, avlu cephesinde yer almaktadır. Ana eyvan duvarları ve üst kat revaklarının kemer içleri patlıcan moru, lacivert ve firuze renkli çinilerle geometrik ve bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Ana eyvan ayrıca, zemini kıvrık dallardan oluşan çini Ayet'el Kürsi bordürü ile çevrilidir.

Osmanlılar zamanında XVIII. yüzyıla kadar medrese, bimarhane ve bir odası türbe olarak kullanılan yapı, daha sonraları şifahane ve göçmen barınağı olarak kullanılmıştır. Halk arasında "Gök Medrese", "Pervane Medresesi", "Kırk Kızlar Medresesi", "Darüşşifa", "Bimarhane Tekkesi" olarak da adlandırılmıştır.

Gökmedrese'nin 2020-2025 yılları arasında yapılan restorasyon çalışmaları kapsamında; Eserlere sonradan dahil edilen ve özgün olmayan ek yapı öğeleri ile sıvalar eserlerden arındırılmıştır. Kazı çalışmaları ile eserin önceden var olan ve daha sonra oluşabilecek su problemlerinin önüne geçilecek drenaj çalışmaları yapılarak kazı çalışmaları sonucu ortaya çıkan taşınır özgün elemanlar sergilenmek üzere korumaya alınmıştır. Gök Medrese avlusunda

eyvan ve revaklarında bulunan özgün çiniler korunarak önceki müdahaleler ile kaybolan çiniler tamamlanmıştır.

DÖNEMİN EN ÖNEMLİ SAĞLIK MERKEZLERİNDEN BİRİYDİ

Anadolu Selçuklu Devleti'nin sağlık ve bilim anlayışının nadide örneklerinden biri olan Tokat Gök Medrese, yalnızca bir eğitim kurumu değil, aynı zamanda dönemin en önemli sağlık merkezlerinden biriydi. Medresenin bünyesinde yer alan darüşşifa bölümü, hem fiziksel hem ruhsal hastalıkların tedavi edildiği bir şifahane olarak hizmet vermiştir. Darüşşifada, dönemin hekimleri tarafından bitkisel ilaçlarla tedavi uygulanırken, aynı zamanda müzikle ve su sesiyle terapi gibi günümüz psikolojik tedavi yöntemlerine ilham veren uygulamalar da yapıldı.

Tedavi yalnızca hastalara değil, tıp öğrencilerine de eğitim süreci içinde aktarıldı. Böylece bu yapı, hem bir

Halk arasında "Gök Medrese", "Pervane Medresesi", "Kırk Kızlar Medresesi", "Darüşşifa", "Bimarhane Tekkesi" olarak da adlandırılmıştır.

hastane hem de bir tıphane (tıbbi eğitim merkezi) olarak işlev görmüştür. Darüşşifa bölümü, geniş eyvanları, tedavi odaları ve iç avlusu ile hasta konforunun ön planda tutulduğu bir mimariye sahiptir. Hekimlerin gözetiminde sürdürülen tedaviler, çağının çok ötesinde bir sağlık sistemi anlayışını yansıtmaktadır.

Bugün hâlâ ayakta olan bu şifahane, geçmişin sağlık bilgisini günümüze taşıyan yaşayan bir tarih hazinesi niteliğindedir.

Bir Tarihî Vakıf Eser Daha İhya Edildi GÜMRÜKÇÜ İSHAK AĞA CAMİİ

Vakıf medeniyetimizin ılsık saayan eserlerinden biri daha ihya edildi, Gümrükçü İshak Ağa Camii, ibadet ve dualarla yeniden buluştu.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle, İstanbul'un incisi Sarıyer Kireçburnu'nda, Gümrükçü İshak Ağa Camii, tarihi dokusuna sadık kalınarak yenilendi.

MANEVİ BİR DİRİLİŞ: CUMA'NIN BEREKETİYLE TAÇLANAN AÇILIŞ

Mübarek bir Cuma günü, "güneşin doğduğu en hayırlı gün"ün faziletiyle, kadim bir mabedin yeniden hayat buluşu, hem manevi hem de kültürel anlamda büyük bir kazanca dönüştü. Caminin banisi olan; Osmanlı devrinde Gümrük Eminliği başta olmak üzere nice farklı vazifelerde bulunan merhum

İshak Ağa'yı rahmetle, şükranla yadeden Cumhurbaşkanımız, sırtını iki asırlık maziye yaslayan bu kıymetli ibadethanenin yapımında emeği geçen bütün geçmişlerimizi hayırla andı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, şöyle konuştu:

"Yaşadığı dönemde, dördü Beykoz'da, biri ise burada olmak üzere beş adet çeşmeyi İstanbulluların istifadesine sunan merhum İshak Ağa, Boğaz'ın gerdanına bir inci gibi kondurduğu bu güzel camiyi de milletimize kazandırmıştır. Aslına uygun olarak inşa ve restore edilen Gümrükçü İshak Ağa Camii'miz, 304 metrekare kapalı alana sahiptir. Fevkani mescit olarak

Gümrükçü İshak Ağa Camii, Osmanlı döneminde inşa edilmiş tarihi bir ibadet yeridir. Mimari özellikleriyle dönemin klasik Osmanlı cami mimarisini yansıtan yapı, hem dini hem de kültürel açıdan bölge için önemli bir değerdir.

düzenlenen camimizde, 120'si alt katta, 170'i ise üst katta olmak üzere aynı anda 290 kişi ibadet edebilecektir."

ŞÜKRAN VE DUALARLA YÜKSELEN BİR ESER

Uzun ve titiz bir çalışmanın eseri olarak yeniden İstanbulluların hizmetine sunulan Gümrükçü İshak Ağa Camii'nin hayırlı uğurlu olmasını temenni eden Cumhurbaşkanımız, hayırseverler başta olmak üzere, caminin yapımında görev alan yüklenici firmaya, çalışan işçilere, vizyoner mimar ve mühendislerle şahsı ve milleti adına teşekkür etti. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, "Bu güzel camide kılınacak namazların, edilecek duaların, okunacak ezanların ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum," dedi.

Açılış programı, Diyanet İşleri Başkanı Sayın Ali Erbaş'ın kalpten dualarıyla taçlandı. Ardından kurdele kesimiyle, Gümrükçü İshak Ağa Camii, resmen ibadete açılarak yeniden gönüllere huzur serpti. Törene, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Numan Kurtulmuş, Kültür ve Turizm Bakanı

Mehmet Nuri Ersoy, TBMM Milli Savunma Komisyonu Başkanı Hulusi Akar, Vakıflar Genel Müdürü Sinan Aksu ve çok sayıda davetli ile kalabalık bir vatandaş topluluğu katıldı.

ASLINA SADIK KALINAN BİR İHYA

II. Mahmud döneminde Gümrük Emni görevinde bulunan Gümrükçü İshak Ağa tarafından 1742 yılında inşa ettirilen cami, banisi Gümrük Emni Seyyid İshak Ağa Bin Mehmed Ağa'nın adını taşıyan Osmanlı eserlerinden biri. Duvarları tuğla, döşemesi ahşap olan caminin çatısı da beşik çatıyla örtülüydü. Vakıflar Genel Müdürlüğü

tarafından yürütülen yeniden inşa sürecinde, caminin bu eşsiz mimari özelliklerine sadık kalındı. Dik çatısı, ahşap kepenkli pencereleri ve sade cephe düzeniyle Gümrükçü İshak Ağa Camii, klasik Osmanlı şehir camilerinin o eşsiz mimari çizgilerini günümüze taşımayı sürdürüyor.

Gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları kapsamında, camide iç ve dış aydınlatma imalatları yapılırken, çevre duvarları moloz taş malzemeden titizlikle örüldü ve üzerlerine estetik demir korkuluklar uygulandı. Minareye paratoner yerleştirilerek topraklama işlemi de tamamlandı.

Osmanlı ve Selçuklu Vakıflarında Şefkatin En Zarif Hali

HASTALARA MEVSİM MEYVELERİ İKRAMI

Osmanlı ve Selçuklu medeniyetlerinde vakıf sistemi, sadece temel ihtiyaçları karşılamanın çok ötesine geçen, zarafet, incelik ve insan onurunu yücelten hizmetleriyle öne çıkmıştır. Sağlık alanında kurulan sayısız vakıf da bunun en güzel örneklerini sunar.

Tekkelerde hastalara özel odalar tahsis eden, onların bakımını üstlenen vakıflar veya hastaneye gelenlere giyecek ve yiyecek yardımı yapan vakıflar, bu derin şefkatin somutlaşmış halleridir. Bu anlayışın en zarif örnekleri arasında, darüşşifalarda yatan hastalara mevsimlik meyveler ikram edilmesini şart koşan vakıflar yer almaktadır. Özellikle Edirne II. Bayezid Darüşşifası gibi büyük sağlık külliyelerinin vakfiyelerinde, hastalara sadece tıbbi bakım değil, aynı zamanda onların ruh sağlığını da gözetim uygulamalara büyük önem verilmiştir.

HEM BEDENE HEM RUHA ŞİFA

Bir vakfiyede, darüşşifada yatan hastalara yazın karpuz, üzüm ve kavun;

kışın ise elma, ayva ve nar gibi mevsim meyvelerinin ikram edilmesi “hayır şartı” yer almıştır. Bu ikramlar, haftanın belirli günlerinde ve genellikle akşam yemeklerinden sonra yapılmaktaydı.

İslam Feyzi Efendi Bin Hasan Vakfı’nın vakfiyesinde yer alan bir başka hüküm de yine vakıf anlayışındaki inceliğe bir başka örnektir: “Her ayın ilk Cuma gecesinde mevsim meyveleri satın alınıp Nakkaşpaşa civarındaki hastanede bulunan akıl hastalarına dağıtılsın.” Bu ifadeler, hizmetin yalnızca fiziksel şifa için değil, aynı zamanda hastaların psikolojik iyiliği için de nasıl da hassas düşünüldüğünü göstermektedir.

MEYVE DE TATLI DİL DE...

Meyveler o dönemde hem lezzetli bir ikram hem de doğal birer ilaç olarak kabul edilirdi. Özellikle sindirimi kolaylaştırması, iştahı artırması ve vücuda serinlik vermesi gibi özellikleri nedeniyle mevsim meyveleri tıbbi açıdan da değerli görülmüştür. Bu tür vakıflarda görevli kişiler, meyve ikramı sırasında hastalarla güzel sözlerle sohbet eder, onları neşelendirmeye çalışırdı. Böylece darüşşifa, sadece bir tedavi kurumu olmanın ötesine geçerek, aynı zamanda bir manevi şifa merkezine dönüşürdü.

Bu zarif hizmet anlayışı, Osmanlı’nın sosyal devlet modelinin ve vakıf kültürünün ne denli incelikli ve insana saygılı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Hastalara oda tahsis eden, giyecek ve yiyecek yardımı yapan ya da mevsim meyveleri ikram eden vakıflar; şefkatin kurumsallaştığı bir medeniyetin günümüze ulaşan sessiz tanıklarıdır.

Amasya Darüşşifası'nda Bir Zaman Yolculuğu

*Melodilerle Şifa Bulan Ruhlar
Modern tıbbın ancak çok
yeni zamanlarda üzerinde
çalıştığı "müzikle tedavi",
bu topraklarda ise asırlar
öncesinden bilinmekteydi.
Vakıf medeniyetinin
mücevher eserlerinden birisi
olan Amasya Darüşşifası,
yüzyıllar boyunca zihin ve ruh
hastalıklarından muzdarib
olanların şifa kapısıydı.*

Anadolu toprakları, asırların derinliklerinden günümüze ulaşan sayısız vakıf eseriyle adeta bir şefkat abidesidir. Bu eşsiz mirasın mücevherlerinden biri olan Amasya Darüşşifası, mimari ihtişamının ötesinde, müzikle tedavinin Anadolu'da ilk kez uygulandığı bir şifa kapısı olarak tarihe adını altın harflerle yazdırmıştır. Burada, notaların sihirli dokunuşuyla acıların dindiği, ruhların teselli bulunduğu bir devrin kapıları aralanır.

TAŞLARIN FISILDADIĞI ESTETİK VE BİLGELİK

1308-1309 yıllarında, İlhanlı Hükümdarı Sultan Mehmet Olcaytu ve zarif eşi Uduz Hatun adına, usta ellerden Anber bin Abdullah tarafından yükselen bu darüşşifa, günümüze ulaşan tek İlhanlı dönemi eseri olmanın gururunu taşır. Onun her bir taşı, her bir motifi, hem bir sanat şaheseri hem de bir kültür mirası olarak ziyaretçilerini selamlar.

Özellikle batı cephesi, adeta bir anıt gibi yükselir; mimari detayları ise gözleri kamaştırır. Anadolu Selçuklu mimarisinin ruhunu taşıyan geometrik yaprak tezyinatlı ve mukarnaslı sütun başlıkları, burada ustalıkla işlenmiştir. Dahası, cephe kenarlarında ilk kez rastladığımız ters dönmüş Türk üçgenlerinden oluşan sütun başlıkları, yapıya özgün bir kimlik kazandırmıştır. Muntazam kesme taşlar, taş frizlerle sınırlanmış bölümler ve görkemli, taşkın portal, darüşşifaya güçlü ve vakur bir duruş bahşeder. Ve işte o portalda, diz çökmüş haldeki insan kabartması... Bu eşsiz detay, sadece Amasya Darüşşifası'na özgü bir sırrı fısıldar adeta, geçmişin insan odaklı anlayışını günümüze taşır.

Sağlam kesme taşlarla örülü duvarlar, köşelerdeki silindirik dayanaklarla adeta zamanın yıpratıcı ellerine meydan okur. Dış duvarlarda ve tonoz örtülerde görülen taş işçiliği, her ne kadar düzensiz bir örgüye sahip olsa da, tonoz kemerlerindeki tuğla örgüyle eşsiz bir uyum yakalar. Portal ve avlu cephesindeki düzgün kesme taşlar, sanatın ince ruhunu yansıtırken, farklı biçimlerdeki sütun başlıkları üzerinde yükselen sivri kemerli revaklar, avluya mistik bir hava katar. Muntazam kesme taştan yapılmış eyvan kemerleri ve yüzeylerdeki ince taş işçiliği, yapının mimari bütünlüğünü zenginleştirir; adeta taşa can verir. Dış cephedeki süslemelerdeki sadelik ise, portalın ve onu çevreleyen dikdörtgen pencerelerin taş işçiliğiyle kazandığı ihtişamla dengelenir.

TIP TARİHİNE BİLGECE KATKILAR

Kitabesinde bir "darüşşifa" olarak tanımlanan bu yapı, sadece zihinsel rahatsızlıkları olan "bimar"lara değil, her türlü hastaya kucak açan bir tıp kurumu olarak hizmet vermiştir. Ancak zamanla "Bimarhane" adıyla anılması, zihinsel rahatsızlıkları olan hastaların burada gördüğü özel tedaviye işaret eder. Amasya Darüşşifası, sadece mimari değeriyle değil, tıp tarihine yaptığı katkılarla da ön plana çıkar. Osmanlı'nın önemli hekimlerinden Sabuncuoğlu Şerefeddin, burada şifalı elleriyle dokunmuş, cerrahi bilgi ve tecrübelerini "Cerrâhiyye-i İlhâniyye" ve "Mücerrebname" adlı ölümsüz eserlerine aktarmıştır. Bu da darüşşifanın, sadece bir tedavi merkezi değil, aynı zamanda bir tıp eğitimi ve araştırma üssü olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Bugün, Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından aslına uygun olarak restore edilmiş ve yemyeşil çevre düzenlemesiyle ziyarete açık olan Amasya Darüşşifası, hem tıp tarihinin hem de mimari mirasın Anadolu'daki en paha biçilmez incilerinden biri olarak parlamaya devam ediyor. Bu eşsiz yapı, geçmişin derinliklerindeki sağlık anlayışını, müziğin iyileştirici gücünü ve vakıf geleneğinin sınırsız şefkatini bizlere hatırlatan, yaşayan bir müzedir.

Fetih Ruhuyla Şekillenen Vakıf Medeniyeti FATİH KÜLLİYESİ

İstanbul'un fethiyle birlikte şehirde sadece Pantokrator Kilisesi'ne bağlı bir hastane ile bir düşkünler evi bulunmaktaydı. Fetih sonrası bu yapı onarılarak "Eski İmaret" adıyla yeniden faaliyete geçirilse de, hızla gelişen şehrin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Bu durum üzerine Fatih Sultan Mehmet, hem halkın ihtiyaçlarını karşılayacak hem de kendi adına yakışır bir külliye inşa edilmesini emretmiştir.

FATİH KÜLLİYESİ'NİN KALBI: YENİ İMARET

Mimarbaşı Atik Sinan tarafından inşasına 1463 yılında başlanan Fatih Külliyesi, 1470 yılında tamamlanmış ve bu külliye'nin bir parçası olarak Fatih Darüşşifası da "Yeni İmaret" adıyla hizmete açılmıştır. Caminin güneydoğu köşesinde yer alan darüşşifa, sadece hasta tedavisi yapmakla kalmamış, aynı zamanda hekim yetiştiren önemli bir eğitim kurumu olarak da işlev görmüştür.

KAPSAMLI KADRO VE İNSANİ YAKLAŞIM

Darüşşifanın vakfiyelerine göre burada biri başhekim olmak üzere; iki tabip, bir kehhâl (göz hastalıkları uzmanı), bir cerrah, bir eczacı ve kalfası, hastabakıcılar, aşçıları, çamaşırcılar, kapıcı, dahiliye müdürü (şeyh), vekilharç ve duvarları kirletmeyi önleyen görevli dahil olmak üzere toplamda 60'tan fazla personel çalışmaktaydı.

Vakfiyelerde, darüşşifada görev yapacak hekimlerin tecrübeli, anatomiye ve nabızı bilen, tıp ilminde uzman kişiler olması özellikle şart koşulmuştu. Hangi din veya millettense olursa olsun, yeterli

bilgiye sahip olanlar bu görevlere getirilebiliyordu. Bu durum, Osmanlı'nın bilim ve liyakate verdiği önemi göstermektedir. Vakıf yönetimi, hekim ve kâtip haftada bir toplanarak, tedaviye erişimi olmayan yoksul hastalar için planlama yapar, ilaçlarını sağlar ve hatta cenaze masraflarını üstlenirdi. Günlük giderler için 200 akçe, sahihsiz ölümlerin defin masrafları için ise 5 akçe ayrılmıştı. Bu detaylar, Osmanlı vakıf sisteminin ne kadar ince düşünülmüş ve sosyal sorumluluk bilinciyle hareket ettiğini ortaya koymaktadır.

ZAMANLA KAYBOLAN BİR MİRAS

Fatih Darüşşifası, 14 Eylül 1509 depreminde hasar görmüş ve onarılmıştır. Ancak sonraki yıllarda yaşanan depremler (1747, 1754, 1766) darüşşifayı harap hale getirmiştir. II. Mahmud döneminde, Parmakkapı yangınından etkilenen demirciler buraya yerleştirilmiş ve 1824'te yapılan keşfe göre yapının büyük kubbeli yemekhanesi

mescide çevrilmiştir. Bu yapı uzun yıllar "Darüşşifa Mescidi" veya "Demirciler Mescidi" olarak anılmıştır.

Darüşşifa, zamanla işlevini kaybetmiş ve parçalar halinde el değiştirmiştir. 1894 depremi sonrası çekilen bir fotoğrafta hala çevre duvarlarının ayakta olduğu görülse de, 1908'deki Çırcır Yangını sırasında çevredeki tüm yapılarla birlikte darüşşifa da yok olmuştur. 1910'da tamamen yıkılan darüşşifanın bulunduğu alanın bir kısmı yeni açılan yola gitmiş; 1939'a kadar mescidin kible tarafı ve yan duvarından parçalar kalmışsa da, daha sonra yerlerine ev ve apartmanlar yapılmış, geniş bir mahalle kurulmuştur.

Bugün, bu mahallede yalnızca "Eski Şifahane Sokağı" ismi, Fatih Darüşşifası'ndan geriye kalan tek iz olarak yaşamaktadır. Fatih Darüşşifası, fiziksel olarak aramızda olmasa da, Osmanlı'nın sağlık ve sosyal hizmet anlayışına dair bıraktığı derin izlerle vakıf medeniyetimizin önemli bir sembolü olarak anılmaya devam edecektir.

Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğünden Bayramda Dayanışma Eli: BİNLERCE AİLEYE DESTEK

728 YETİM VE ÖKSÜZ ÇOCUĞA 3 MİLYON TL DEĞERİNDE GİYİM YARDIMI

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yönetiminde bulunan mazbut vakıfların vakfiyelerinde belirtilen hayır şartlarının uygulanmasına büyük önem veriliyor. Yüzyıllar öncesine dayanan vakıf geleneğinin bir yansıması olan bu yardımlar, toplumsal dayanışmayı güçlendirmeyi ve ihtiyaç sahiplerinin yanında olmayı hedefliyor.

Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kurban Bayramı öncesinde sosyal dayanışma ve yardımlaşma geleneğini sürdürüyor. Bu kapsamda Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü aracılığıyla Malatya, Elazığ ve Tunceli'deki ihtiyaç sahibi ailelere yönelik anlamlı bir yardım kampanyası hayata geçirildi. Yapılan çalışmalarla birlikte, söz konusu üç ilde toplamda 728 yetim ve öksüz çocuğa yaklaşık 3 milyon TL değerinde giyim yardımı sağlandı.

Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne

bağlı Malatya, Elazığ ve Tunceli'de öğrencilere eğitim ve burs yardımı, muhtaç aylığı alan ailelere kuru gıda yardımı sağlarken, anne veya babasını kaybetmiş 728 yetim ve öksüz çocuk için 4 bin TL'lik giyim kartı dağıttı. Vakıflar Genel Müdürlüğü yönetimindeki mazbut vakıfların vakfiyelerinde yer alan hayır şartlarının yerine getirilmesi üzere 81 ilde destekler devam ederken, yaklaşan Kurban Bayramı öncesinde Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Malatya Elazığ ve Tunceli illerinde anne ve babasını kaybetmiş çocuklar için yaklaşık 3 milyon TL'lik giyim yardımı sağlandı.

1 TON 265 KG KAVURMA DAĞITIMI YAPILDI

Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Kurban Bayramı öncesinde anlamlı bir sosyal yardıma daha imza attı. Bayramın paylaşma ve dayanışma ruhunu

yaşatmak amacıyla gerçekleştirilen yardım kapsamında, toplamda 1 ton 265 kilogram kavurma ihtiyaç sahibi ailelere ulaştırıldı.

Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Kurban Bayramı dolayısıyla 1488 aileye 850 gramlık paketler halinde toplamda yaklaşık 1 ton 265 kg kavurma dağıtımını yaptı. Gıda yardımları, titizlikle hazırlanan hijyenik paketler eşliğinde ailelere ulaştırılırken, bu destek bölge halkı tarafından memnuniyetle karşılandı. Bölge Müdürü Adem Bacanlı, Malatya, Elazığ ve Tunceli'de yardım faaliyetlerinin aralıksız devam ettiğini ifade etti.

Bayram öncesinde gerçekleştirilen yardım kampanyaları, ihtiyaç sahiplerinin yüzünü güldürürken, vakıf kültürünün toplumsal yaşamdaki önemini bir kez daha hatırlattı. Yardımdan faydalanan aileler, duydukları memnuniyeti dile getirerek Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne teşekkür etti.

Toplumsal Temel Taşı Aile Ve Kadim VAKIF GELENEĞİNİN KUCAKLAŞMASI

"Vakıf medeniyeti, dünyayı ahiretle, anneyi çocukla, aileyi toplumla buluşturan derin anlayışın yansımasıdır."

AİLE YILI'NDA VAKIF RUHU

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen, "Vakıf ve Aile" panelinde, geçmişten günümüze uzanan köklü bağ kapsamlı bir şekilde ele alındı. Panelde, aile kurumunun tarihsel ve toplumsal rolü ile vakıf geleneği arasındaki çok yönlü ilişki, tüm derinliğiyle işlendi.

VAKIFLARIN MAMUR EDEN ELİ TOPLUMUN, AİLENİN ÜZERİNDE

Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2025 yılının "Aile Yılı" ilan edilmesi etkinlikleri çerçevesinde, toplumun temel taşı olan aile kurumu ile köklü vakıf geleneği arasındaki sarsılmaz ilişki ele alındı.

Konuşmalarda, vakıfların tarih boyunca aile yapısını koruma, güçlendirme ve sosyal dayanışmayı artırma işlevine dikkat çekildi; her bir kelime, bu kadim anlayışın gücünü ve merhametini yeniden hatırlattı. Özellikle Osmanlı döneminden günümüze kadar uzanan süreçte vakıfların, eğitime, sağlığa, yoksullara yardıma uzanan şefkatli elleriyle aileleri doğrudan destekleyen önemli yapılar olduğu vurgulandı. Etkinlikte ayrıca, günümüz toplumsal yapısında ailelerin karşılaştığı çetin zorluklara karşı vakıf kurumlarının nasıl daha etkin çözümler üretebileceği tartışıldı.

TOPLUMUN VE DEVLETİN BEKASI AİLEDE GİZLİDİR

Vakıf Ankara Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilen panelde, vakıf sisteminin tarihsel kökenlerinden başlayarak, özellikle Osmanlı döneminde aileyi korumaya ve desteklemeye yönelik işlevleri, somut örneklerle ele alındı. Aynı zamanda günümüzde aile yapısının karşılaştığı yeni toplumsal, ekonomik ve kültürel zorluklara karşı vakıfların ne tür roller üstlenebileceği de masaya yatırıldı. Etkinlik boyunca yapılan sunumlar ve konuşmalarda, vakıf geleneğinin sadece maddi yardımla sınırlı kalmadığı, aynı zamanda aile değerlerinin yaşatılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına da eşsiz katkılar sunduğu vurgulandı. Panel, aile ve vakıf kavramlarının

"Vakıf anlayışı, karşılıksız iyilik halidir; insanlığa faydalı olma halidir. Kulun duasını, Allah'ın rızasını umma halidir."

birbirini besleyen, toplumsal bütünlüğü güçlendiren iki temel unsur olduğu görüşü etrafında şekillenerek, zihinlerde yeni ufuklar açtı.

AKSU: AİLE VE VAKIF BİRBİRİNE ÇOK BENZER İKİ KURUM

Etkinliğin açılış konuşmasını yapan Vakıflar Genel Müdürü Sinan Aksu, vakıfların insanlığa faydalı bireyler yetiştirmeyi teşvik eden kurumlar olduğunu vurgulayarak, bu özelliğiyle aile ve vakıf arasında birçok benzerliğin olduğunu kaydetti. Aksu, şöyle konuştu:

"Vakıf medeniyeti, dünyayı ahiretle, anneyi çocukla, aileyi toplumla buluşturan derin anlayışın yansımasıdır. Aile, çocuklarına hiçbir karşılık beklemeden bakar, onların üzerine titrer. Beklediği tek şey varsa o da vatana, millete, insanlığa faydalı fertler olarak yetiştirmeleridir. Allah

korkusu olan, kulun hakkını gözetken fertler olmasıdır bir anne babanın çocuklarından beklediği. Vakıf anlayışı da böyledir. Karşılıksız iyilik halidir, insanlığa faydalı olma halidir. Kulun duasını, Allah'ın rızasını umma halidir. Toplumu ve devleti yaşatma, aileyi ve vakfı yaşatmaktan geçmektedir. Sağlıklı aileler, sağlıklı nesillerin teminatıdır. Yapıldıkça sevineni çoğaltan iyiliklerin kurumu vakıf da ülkeyi mamur eder, insanların gönüllerini kazanır."

Sinan Aksu, "Belki doğrudan adında aile olan vakıf sayısı fazla değildir. Ancak çok sayıda vakfiyede, evlenmeye gücü yetmeyenlere yardım, çocukların sağlıklı büyümesi ve eğitimlerine destek gibi şartlar bulunmaktadır. Bu durum, ecdadımızın aileye verdiği önemi, gelecek nesillere miras bıraktığı bu paha biçilmez değeri göstermektedir." dedi.

Katılımcılar da, bu tür etkinliklerin sadece akademik bir ziyafet değil, aynı zamanda toplumsal bir farkındalık oluşturma açısından da büyük önem taşıdığını ifade etti. Panel, toplumda aileye ve vakıf kültürüne yönelik duyarlılığı artırmayı amaçlayan etkinliklerin devam edeceği mesajıyla sona erdi.

PANELDE KİMLER VARDI?

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ev sahipliğinde Vakıf Ankara Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilen bu anlamlı etkinlikte, farklı alanlardan uzman isimler söz alarak, vakıf kültürü ile aile yapısı arasındaki derin ilişkileri kendi pencerelerinden değerlendirdi.

Konuşmacı kürsüsünde; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Samiye Korkmaz, Vakıflar Genel Müdür Yardımcısı Hayrullah Çelebi, Vakıflar Meclis Üyesi Mevlut Çam, Hayır Hizmetleri Daire Başkanı Taner Karadayı ve Kültür ve Tescil Daire Başkanı Hilal Aydemir gibi kamu temsilcileri yer aldı. Akademik katkıyı ise Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Seyfettin Erşahin sağladı. Sivil toplum perspektifinden de Mehir Vakfı Başkanı Mustafa Özdemir ve İstanbul Aile Vakfı Başkanı Üner Karabıyık panelde önemli görüşlerini paylaşarak, vakıf ruhunun bugünkü tezahürlerine ışık tuttular.

Şefkatin Mimarideki Yansıması: Sultan Ahmet Darüşşifası

Darüşşifa, dönemin ünlü mimarı Sedefkâr Mehmed Ağa tarafından, I. Ahmed'in talimatıyla inşa edilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul, yüzyıllar boyunca birçok mimari şahesere ev sahipliği yapmıştır. Bu şaheserler arasında özel bir yere sahip olan Sultan Ahmet Külliyesi, sosyal ve dini mimarinin klasik örneklerini bir araya getiren bir yapılar bütünüdür. Külliyenin önemli bir parçası olan Darüşşifa, dönemin ünlü mimarı Sedefkâr Mehmed Ağa tarafından, I. Ahmed'in talimatıyla inşa edilmiştir.

İNŞA VE KONUM: TARİHİ YARIMADADA BİR SAĞLIK MERKEZİ

Külliyenin yapımı Sultan I. Ahmed'in vefatına denk geldiği için açılışı kardeşi I. Mustafa'nın ilk saltanat yıllarında gerçekleştirilmiştir. İmaret yapılarıyla birlikte Hipodrom'un batı ucunda yer alan darüşşifa, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'ndeki belgelere göre 1621 yılında tamamlanmıştır. Sultan Ahmet Külliyesi'nin bir parçası olarak İstanbul'un tarihi yarımadasında, Sultanahmet semtinde konumlanan darüşşifa, mimari açıdan olduğu kadar işlevsel açıdan da büyük önem taşımaktaydı.

MİMARİ ÖZELLİKLER VE TEMİZLİĞİN ÖNEMİ

Sultan Ahmet Külliyesi; cami, medrese, imaret, sıbyan mektebi, arasta, türbe ve darüşşifa gibi yapılarıyla klasik Osmanlı mimarisinin seçkin örneklerin-

den biridir. Özellikle darüşşifaya bağlı bir hamamın bulunması, o dönemde sağlığın temizlikle olan ilişkisine verilen önemin açık bir göstergesidir.1930'lu yıllarda Süheyl Ünver'in, darüşşifa kalıntıları üzerine inşa edilen Sanayi Mektebi'nin (günümüzdeki Eski Marmara Üniversitesi Rektörlük Binası) yerinde yaptığı incelemeler, yapının kareye yakın dikdörtgen bir plana sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ortasında bir havuzun yer aldığı, revaklı avluyu çevreleyen kubbeyle örtülü hasta odaları, avluya açılıyordu. Bu tasarım, hastaların hem tedavi süreçlerinde hem de sosyal etkileşimlerinde ferah bir ortam sunmaktaydı.

HEKİM SEÇİMİ VE AKIL HASTALARINA ÖZEL YAKLAŞIM

Darüşşifanın vakfiyesi, burada görev yapacak hekimlerin niteliklerini oldukça detaylı bir şekilde belirlemiştir. Hekimlerin; açık fikirli, zeki, sağduyulu, mesleğinde usta, iyi huylu, kibirden uzak, nazik, yabancılara karşı önyargısız ve akraba kayırmayan kişiler olması şart koşulmuştur. Bu şartlar, Osmanlı'da sağlık hizmetlerinin sadece tıbbi bilgiyle sınırlı kalmayıp, etik ve insani değerlerle de harmanlandığını gösterir.

İlk döneminde zaman zaman akıl hastalarını da kabul eden Sultan Ahmet Darüşşifası, 19. yüzyılın başlarında ise "Sultan Ahmed Bimarhanesi" adını alarak, yalnızca akıl hastalarına hizmet veren bir sağlık kurumuna dönüşmü-

“

Geçmişin şefkat ve insan odaklı yönetim anlayışının somut bir kanıtı olarak tarihteki yerini korumaktadır.

”

tür. Ancak 1846 yılında, muhtemelen askeri bir dikimhane olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

GÜNÜMÜZE KALAN İZLER VE MİRAS

Bugün Sultan Ahmet Darüşşifası'ndan geriye yapısal olarak çok az unsur kalmıştır. Ancak güneydoğu cephesindeki hamam, kuzeydoğu cephesinde yer alan basık kemerli mermer giriş kapısı, on bir sütun ve havuzun mermer fiskeye çanağı gibi bazı önemli kalıntılar günümüze ulaşmayı başarmıştır.

Her ne kadar yapının büyük kısmı zamanla kaybolmuş olsa da Sultan Ahmet Darüşşifası, külliyenin diğer yapıları gibi Osmanlı'nın sosyal devlet anlayışını ve sağlık hizmetlerine verdiği önemi yansıtan kıymetli bir eserdir. Bu darüşşifa, geçmişin şefkat ve insan odaklı yönetim anlayışının somut bir kanıtı olarak tarihteki yerini korumaktadır.

Bugüne kadar *niye* masraf ettiniz?

EFT, FAST ve
Havale işlemleri
ücretsiz

20.000'den fazla
kamu bankası ve
PTT ATM'si
ücretsiz

VAKIF KATILIM

İstanbul'un Üsküdar ilçesinde yükselen Atik Valide Sultan Külliyesi, 16. yüzyıl Osmanlı mimarisinin ve sosyal hizmet anlayışının en önemli örneklerinden biridir. Külliye, adını kurucusu Nurbanu Sultan'dan alsa da 18. yüzyılda Gülnüş Valide Sultan'ın İskele Meydanı'nda yeni bir külliye yaptırması üzerine "Eski Valide," "Atik Valide," ya da "Valide-i Atik" adlarıyla anılmaya başlanmıştır.

MİMAR SİNAN'IN ESERİ

Sultan II. Selim'in eşi ve III. Murad'ın annesi olan Nurbanu Sultan tarafından 1570-1579 yılları arasında Mimar Sinan'a inşa ettirilen bu külliye, bir tepe üzerine kademeli olarak yerleştirilmiş etkileyici bir yapılar topluluğudur. Külliye; cami, medrese, tekke, sıbyan mektebi, dârülhadis, dârülkurrâ, imaret (aşhane, tabhâne, kervansaray), darüşşifa ve hamamdan oluşmaktadır.

KÜLLİYENİN YAPISI VE FONKSİYONLARI

Külliye'nin merkezinde cami ve onun kuzeyinde medrese bulunur. Batı yönünde ise birbirine bitişik ama işlevsel olarak bağımsız şekilde düzenlenmiş darülhadis, darülkurra, darüşşifa ve imaret birimleri yer alır. Bu yerleşim düzeni, özellikle Asya'ya gidip gelen yolcuların, hacıların ve tüccarların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak özel bir şekilde planlanmıştır. İmaret ve kervansaray bölümü, yekpare bir yapı adası oluşturur.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KULLANIM DEĞİŞİKLİKLERİ

Zaman içinde külliye'nin birçok birimi maalesef asıl fonksiyonlarının dışına çıkarılmıştır. İmaret ve darüşşifa; Nizâm-ı Cedid, Sekbân-ı Cihâdiyye ve Asâkir-i Nizâmiyye askerlerine kışla olarak tahsis edilmiş, sonraları akıl hastanesi ve hatta Tekel Yaprak Tütün Atölyesi gibi farklı işlevler üstlenmiştir. Dârülhadis ve dârülkurrâ ise Cumhuriyet döneminde Toptaşı Cezaevi olarak kullanılmıştır. Bu dönüşümler, yapıların zamanın şartlarına nasıl adapte olduğunu, ancak aynı zamanda orijinal vakıf amacından nasıl uzaklaştığını da gözler önüne sermektedir.

DARÜŞŞİFA: ŞİFA VE HUZURUN MERKEZİ

Külliye'nin en dikkat çekici yapılarından biri olan darüşşifa, dönemin gelişmiş sağlık anlayışını yansıtır. Sadece bedensel değil, ruhsal hastalıkların da tedavi edildiği bu kurumda, müzik, su sesi ve hoş

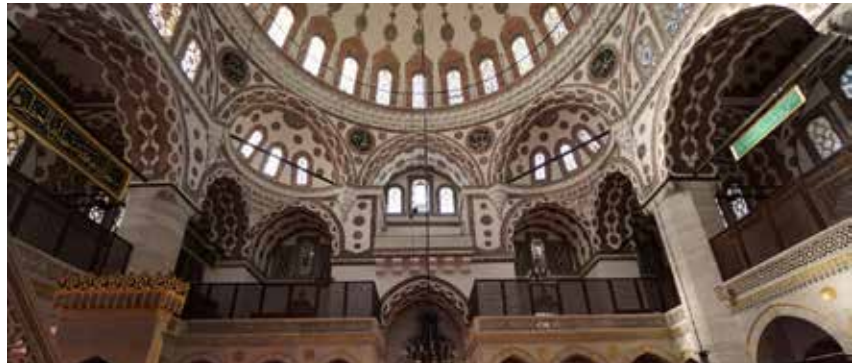
Vakıf Medeniyetinin Mimari Şaheseri: ATİK VALİDE SULTAN KÜLLİYE VE DARÜŞŞİFASI

kokularla terapi gibi yenilikçi yöntemler uygulanmıştır. Bu bütüncül tedavi anlayışı, Osmanlı tıbbında önemli bir yere sahiptir. Mimar Sinan'ın geç dönem eserlerinden olan darüşşifa, simetrik ve işlevsel mimarisiyle öne çıkar. Külliye'nin arka kısmında, daha sakin bir noktaya yerleştirilmiş olması, hastaların huzuru ve mahremiyeti düşünülerek yapılmış mimari bir tercihtir. Uzun yıllar bakımsız kalan yapı, son dönemde gerçekleştirilen kapsamlı

restorasyon çalışmalarıyla birlikte yeniden değer kazanmıştır.

Atik Valide Sultan Külliyesi ve Darüşşifası, yalnızca mimari bir başarı değil, aynı zamanda Osmanlı'nın sosyal devlet anlayışını, hayırseverlik kültürünü ve hanedan kadınlarının kamusal hayattaki önemli rolünü yansıtan kıymetli bir tarihî mirastır. Bu külliye, vakıf geleneğinin toplumsal yaşamın her alanına nasıl nüfuz ettiğini ve günümüzde de bizlere ilham vermeye devam ettiğini kanıtlamaktadır.

HAFSA SULTAN DARÜŞŞİFASI

Osmanlı'nın Hayır Mirası

Hafs Sultan Darüşşifası, vakıf geleneğinin topluma sağladığı hayır hizmetlerinin en güzel örneklerinden biridir. Günümüzde de tarihi ve kültürel değeriyle önemini koruyan bu yapı, Osmanlı hayır medeniyetinin simgelerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Manisa'nın tarihi dokusunda özel bir yere sahip olan Hafs Sultan Darüşşifası, Osmanlı'nın sosyal devlet anlayışını ve hayırseverlik geleneğini yansıtan eşsiz bir eser. 1539 yılında Kanuni Sultan Süleyman tarafından annesi Ayşe Hafs Valide Sultan adına inşa ettirilen bu darüşşifa, Sultanîye Külliyesi'nin bir parçası olarak, cami, medrese, sıbyan mektebi, hankah, hamam, imaret ve darüşşifa gibi birimlerden oluşan çok yönlü bir sosyal kompleksin içinde yer alıyor.

AYŞE HAFSA VALİDE SULTAN'IN MİRASI

Yavuz Sultan Selim'in eşi ve Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi olan Ayşe Hafs Valide Sultan, Osmanlı tarihinde hayırseverliğiyle öne çıkan kadın figürlerden biridir. Manisa'da geçirdiği yıllarda halkın eğitim ve sağlık ihtiyaçlarına yönelik pek çok hayır eserine öncülük eden Hafs Sultan, bu darüşşifayla sağlık hizmetlerini topluma ulaştırma misyonunu sürdürmüştür. Hafs Sultan Darüşşifası, geleneksel

Osmanlı tıbbının yanı sıra dönemin ileri düzey sağlık anlayışıyla eğitim veren bir merkez olarak faaliyet göstermiştir.

MESİR MACUNU: ŞİFA VE GELENEK

Hafs Sultan Darüşşifası, yalnızca bir tedavi merkezi değil, aynı zamanda Osmanlı'nın kültürel mirasına katkı sağlayan bir geleneğin de doğum yeridir. Ayşe Hafs Valide Sultan'ın hastalığına şifa arayışı sırasında, dönemin ünlü hekimi Merkez Efendi tarafından 41 çeşit baharat ve bitkiden hazırlanan Mesir Macunu, ilk kez bu darüşşifada üretilmiş ve halka dağıtılmıştır. Bu şifalı macun, zamanla Manisa'nın sembolü haline gelmiş ve her yıl düzenlenen Mesir Macunu Festivali ile günümüzde de yaşatılmaktadır. Bu gelenek, darüşşifanın sağlık ve kültür alanındaki etkisini gözler önüne seriyor.

TIP TARİHİ MÜZESİ OLARAK YENİDEN DOĞUŞ

Zamanla hastane işlevini yitiren Hafs Sultan Darüşşifası, 2013 yılından itibaren Manisa Celal Bayar Üniversitesi

bünyesinde Tıp Tarihi Müzesi olarak yeniden hayat bulmuştur. Bugün müze, Osmanlı dönemine ait tıbbi aletler, el yazması kitaplar, ilaç yapımında kullanılan malzemeler ve dönemin tedavi yöntemlerini anlatan görsellerle zengin bir koleksiyon sunuyor. Ziyaretçiler, bu tarihi mekânda Osmanlı'nın sağlık anlayışını ve tıp eğitimini yakından tanıma fırsatı buluyor.

BİR KÜLTÜR VE TARİH KÖPRÜSÜ

Hafs Sultan Darüşşifası, Osmanlı'nın sosyal devlet anlayışını, kadınların hayırseverlik yoluyla topluma katkılarını ve dönemin ileri sağlık hizmetlerini yansıtan değerli bir miras. Manisa'nın geçmişini günümüzle buluşturan bu yapı, hem tarihi hem de kültürel bir simge olarak önemini koruyor. Tıp Tarihi Müzesi, ziyaretçilerine Osmanlı'nın şifa geleneğini ve hayırseverlik ruhunu anlatırken, Hafs Sultan'ın mirasını geleceğe taşımaya devam ediyor.

“OSMANLI’NIN ŞEFKAT YUVALARI Şifahâneler”

*Bakmasını bilene bu yapılar
sadece estetik birer şaheser
değil; insanı anlayanın, ona
merhametle dokunmanın
yollarıdır. İyileştirmek,
yalnızca bedene değil, kalbe ve
ruha dokunmaktır.*

“ŞEFKAT ANADOLU’DA”

Seyyah İbn Battûta’nın “Şefkat Anadolu’da” sözü boşuna değildir. Çünkü Anadolu merhametle ve şefkatle yoğrulmuştur. Hem bugün, hem de geçmişte... Bu şefkatin en büyük delilleri olan Dârüşşifâ, bîmârhâne, (bi)mâristân, dârussihha, dârü’l-âfiye, dârü’l-afiye ve dârü’t-tıb ve daha nice de hayır niyetleriyle, şifa ümidiyle açılmıştı. İsimler değişse de maksat aynıydı: Dertliye deva, yolda kalana dayanak, garibe bir tas sıcak çorba, huzur... Anadolu’da bir şehirde, susamış su veren bir çeşme, yolcuya kapısını açan bir imaret, hastaya şifa sunan bir darüşşifa varsa, orası şehir olmuştur.

Osmanlı’da her hasta saraya koşmazdı, doktorlar her evin eşiğinde bulunmazdı. Ama ihtiyacı olanın bir kapısı mutlaka vardı. O kapı ki sadece tedavi değil, himaye sunardı. Şifahaneler işte bu yüzden hastaneden önce bir yuvadır; hem bedeninin hem de gönlün sığınağıdır. Kimsesiz kalanlara, yolda olanlara, düşüp de kalkamayanlara ardına kadar açılmış kapılardır onlar. Şefkatin taşla örülmüş, sabırla işletilmiş hâliydiler. Medeniyet

sadece kubbelerde, medreselerde değil; bir yarayı saran ellerde, bir çocuğa uzatılan ekmekte kurulmuştu. Anadolu’nun, bu yüreği geniş toprakların şifahaneleri yalnızca birer bina olarak değil; birer medeniyet tasavvuru olarak inşa edilmişti.

Mardin’de bulunan, günümüzde kadar dayanamamış olsa da ismiyle hafızalarımızda yer alan Necmeddin İlgazi mâristânı, bu hikâyenin en eski satırlarından biridir. Ardından Kayseri gelir, Sivas gelir. Gevher Nesibe’nin adını taşıyan mâristân ve İlhanlıların Amasya’da kurduğu darüşşifa, ilimle sanatın, hikmetle tedavinin iç içe geçtiği başka duraklarımızdır.

Sivas öyle bir yerdir ki adeta rüzgâr estikçe taş fısıldar. İzzeddin Keykâvus Dârussıhası, Divriği Ulu Cami (Turan Melek) Dârüşşifası ve daha nice... Her biri sadece birer yapı değil, irfanın dile gelişidir. Taş kıvrılır, yazıya döner; pencere gölgeyi hesaplar, avlu sükûneti saklar.

Bakmasını bilene bu yapılar sadece estetik birer şaheser değil; insanı anlayanın, ona merhametle dokunmanın

yollarıdır. İyileştirmek, yalnızca bedene değil, kalbe ve ruha dokunmaktır. Vakıf düzeniyle ayakta tutulan bu yapılar, merhameti örgütlemiş, şefkati kurumsallaştırmıştır.

Şefkat timsali şifahanelere Osmanlı döneminden pek çok örnek verilebilir. Bursa’da Yıldırım Bayezid, 1399’da hem bir cami hem bir darüşşifa inşa ettirir. İstanbul’da Fatih Sultan Mehmet, 1470’te kurduğu külliyyede bir medreseyi bir şifahane ile yan yana kurar. Çünkü ona göre ilim ile hikmet kardeşdir. İstanbul’da Haseki Hürrem Sultan ve Atik Valide Sultan, şifayı Mimar Sinan’ın eliyle sunar. Hafsa Sultan, Süleymaniye Darüşşifası, Sultan Ahmed, Bezmiâlem Valide Sultan şifahaneleri de dikkate değer örneklerdendir. Edirne’de ise Sultan II. Bayezid’in yaptırdığı, 1488’de müzik ve koku ile tedavinin denendiği darüşşifa müstesna örneklerdendir.

Hepsinin ortak bir noktası vardır. Aynı kaynaktan beslenirler; yani şefkatten.

ZAMANIN İÇİNDEN SÜZÜLEN ŞIFA

Sene 1484... Sultan II. Bayezid, Akkirman Seferi’ne çıkmadan önce

Edirne’de bir temel attı. Bu öyle herhangi bir temel değildi; taş toprağıyla dua edilmiş, niyetiyle yoğrulmuş bir külliye’nin temeliydi.

İnşaat tam dört yıl sürdü. 1488 yılında tamamlandığında ortaya çıkan sadece bir cami yahut bir hayır kurumu değildi. Burası, Osmanlı’nın insana dair tasavvurunu gösteren bir külliye’yi: İçinde cami, imaret, darüşşifa vardı. Yani hem kalbine hem de yarasına deva arayan insan için tam bir sığınaktı. Hastalara devâ, dertlilere şifa, divanelerin ruhuna gıda idi. Sultan Bayezid’in bu eseri, zamanla yalnızca fiziksel rahatsızlıklara değil; iç daralmalarına, kalp yorgunluklarına, dertli ruhlara da kucak açtı.

Evliya Çelebi, bu mekânı ziyaret ettiğinde hayranlığını gizleyemez ve “Öyle bir darüşşifadır ki ne dil tarif edebilir ne kalem yazabilir,” der. Seyahatnamesinde buradan bimâristan olarak bahseder.

Bu övgüler boşuna değildir çünkü burası sıradan bir hastane değildir. Kapısından içeri adım atan, yalnız

bedenini değil, ruhunu da tedaviye teslim eder. Bu mekân, bir mimari yapı olmaktan çok, bir iç âlemin yankısıdır. Su sesiyle sakinleşen kalpler, kuş cıvıltısıyla hafifleyen yükler, gül kokusuyla dağılan tasa... Tabiplerin bilgisiyle birlikte, tabiatın dili de tedaviye ortak olur.

ŞİFANIN NAĞMESİ

Evliya Çelebi der ki: Bu darüşşifada yalnız ilaçla değil, musikiyle de tedavi yapılırdı. Şöyle kulak verdiğinizde, bir odada ney sesi, ötekinde ud, bir başka köşede hafifçe çalınan tambur eşliğinde insanın içini onaran bir ortam hazırlanırdı.

Haftanın belirli günlerinde konserler düzenlenirdi. Ama öyle alelade değil... Her bir makamın bir derdi, her derdin bir makamı vardı. Rast, havale ve felç geçirenlere umut olurdu. Irak makamı, öfkeye ve sinire sükûnet getirirdi. Rehavi baş ağrısını hafifletirken Zengule kalbi teskin ederdi. İsfahan ise zekânın ışığını parlatırdı.

O devirde Avrupa’da akıl hastaları ateşte yakılır, işkenceye uğrar, sonunda ruhları şeytandan kurtarılmış sayılırken;

şifahânelerde onların hoşnutluğu için gayret gösterilirdi. Bir kişi bağırdığında susturulmazdı; dinlenirdi.

ŞİFA KAYNAĞI KOKULAR

Musiki gibi kokular da şifa kaynağıydı. Gül, nane, lavanta kokularının her biri bir derde yoldaş olurdu. Limonun ferahlığı, fesleğenin neşesi, okaliptusun serinliği, kişnişin o acayip hoş kokusu farklı amaçlar için kullanılırdı.

Gönül meselelerinde örneğin, portakal, gül, yasemin, biraz da ıtırdan faydalanılırdı. Bu kokuları içine çekince insanın içi kıpır kıpır olurdu. Kızgınlığa lavanta ya da bergamotun incecik buğusu yeterdi. Unutkanlık içinse zencefil ve biberiye ile el ele verirdi. Bir de fesleğen, limon, greylift hep birlikte hafızaya seslenirdi. Karabiberle biberiye ise zencefilli birleşip dalgınlığa seslenirdi “uyan” der gibi.

Sözün özü, şifahâneler Osmanlı İmparatorluğu’nun pek çok hastaya ve muhtaca şifa olageldiler yüzyıllarca. En büyük şifanın nerede olduğu ise, Sultan II. Bayezid tarafından 1495-1496 yıllarında yaptırılan Geyve Köprüsü’nün üzerindeki alınlıkta yazıyordu:

“şifâü’l-kulûb likâü’l-mahbûb.”

Yani, “Kalpler ancak sevgiliye kavuşunca şifa bulur.”

En büyük şifanın nerede olduğu, Sultan II. Bayezid tarafından 1495-1496 yıllarında yaptırılan Geyve Köprüsü’nün üzerindeki alınlıkta yazıyordu: “şifâü’l-kulûb likâü’l-mahbûb.” Yani, “Kalpler ancak sevgiliye kavuşunca şifa bulur.”

Tıp Tarihine Zaman Yolculuğu: Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi

Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi, Osmanlı döneminin sağlık hizmetleri ve tıp eğitimini özgün mimari özellikleriyle koruyan, uluslararası ödüllerle prestij kazanmış önemli bir kültür ve tarih merkezidir.

Edirne’de, Trakya Üniversitesi bünyesinde yer alan Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi, günümüzde Türkiye’nin ve hatta dünyanın en dikkat çekici müzelerinden biri hüviyetindedir. Uluslararası alanda aldığı ödüllerle adını duyuran bu müze, gerçek bir Osmanlı darüşşifasını günümüzde yaşatan tek müze olma özelliğine sahiptir. Bu yönüyle, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait darüşşifaların sağlık tarihimizdeki önemine ışık tutmaktadır. Kısa bir süre öncesine kadar mahallenin hayvan ağılı olarak kullanılan bu yapı, bugün her yıl binlerce kişinin ziyaret ettiği eşsiz bir müzeye dönüştürülmüştür.

TARİHİ BİR MİRASIN YENİDEN DOĞUŞU

Sultan II. Bayezid tarafından 1488 yılında inşa ettirilen ve Osmanlı’nın en önemli külliyelerinden biri olan bu yapı topluluğu içinde yer alan darüşşifa ile hemen bitişiğindeki tıp medresesi, tarihimizin en kıymetli eğitim ve sağlık kurumlarından biri olmuştur. Bu kıymetli miras, günümüzde Trakya Üniversitesi tarafından sahiplenilerek korunmakta ve yaşatılmaktadır.

1984 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü, cami hariç külliye’nin diğer bölümlerini Trakya Üniversitesi’ne tahsis etmiş; bu tahsisle birlikte önemli restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Ancak bu sürecin geçmişi daha da eskilere dayanır. 1970’li yıllarda dönemin Edirne Sağlık Müdürü Dr. Ratip Kazancıgil, bu tarihi yapının kurtarılması için ilk girişimleri başlatmış ve bu çabalar uzun yıllar boyunca sabırla sürdürülmüştür.

BİR MÜZENİN DOĞUŞU VE ULUSLARARASI BAŞARISI

Restorasyon sürecini tamamlayan Trakya Üniversitesi, bir süre darüşşifa ve medrese bölümlerini eğitim amaçlı kullanmış; ardından Kültür Bakanlığı’ndan alınan onayla, 23 Nisan 1997 tarihinde Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi törenle ziyarete açılmıştır. Açılıştaki, İstanbul Ruh Hastalarını Readaptasyon Derneği’nin katkısıyla darüşşifanın yataklı tedavi bölümü mankenlerle aslına uygun şekilde canlandırılmıştır.

2008 yılında müzenin 11. yılı dolayısıyla, Uluslararası Rotary 2420. Bölge Güvernörlüğü’nün desteğiyle medrese bölümü "Tıp Medresesi" adıyla

ziyarete açılmış ve müzeye yeni bir boyut kazandırılmıştır. Bu bölümde, 15. yüzyıldaki tıp eğitimi mankenlerle canlandırılarak dönemin hekim yetiştirme sistemi gözler önüne serilmiştir. Ziyaretçiler, burada tıp tarihine adeta bir zaman yolculuğu yapma imkanı bulmaktadır.

Müze, 2004 yılında Avrupa Konseyi tarafından verilen Avrupa Müze Ödülü’nü kazanarak ülkemizde bu ödüle layık görülen iki müzeden biri olmuştur. Bu başarısıyla dünya çapında tanınan bir kurum haline gelen Sağlık Müzesi, Osmanlı darüşşifa geleneğini tüm yönleriyle dünyaya tanıtan, orijinal işleyişiyle müze haline getirilen tek örnek olması bakımından büyük öneme sahiptir.

DÜNYADAKİ ÖNCÜ ÖRNEKLERDEN BİRİ

Sultan II. Bayezid Külliyesi’nin temeli 1484 yılında bizzat Sultan II. Bayezid tarafından atılmış; dört yıl gibi kısa sürede tamamlanarak 1488’de hizmete açılmıştır. Mimar Hayrettin tarafından inşa edilen bu külliye, çok kubbeli yapısıyla dikkat çeker.

Külliye; hastane (darüşşifa), tıp medresesi, cami, misafirhane (tabhane), imaret, hamam ve köprü gibi birçok

“

*"Orada öyle bir
darüşşifa vardır ki;
dil ile tarif edilmez,
kalem ile yazılmaz."*

”

birimden oluşmaktadır. Darüşşifada hastalar tedavi edilir, medresede öğrenciler yetiştirilir, camide ibadet edilir, misafirhane ve imarette yolcular ve fakirler ağırlanırdı. Bu hastane, az personelle çok hizmet vermeyi hedefleyen merkezi bir hastane modelinin ilk örneğidir ve benzerleri Avrupa'da ancak 200 yıl sonra ortaya çıkmıştır.

Burada tedavide musiki, su sesi ve güzel kokular etkin bir şekilde kullanılmıştır. İbn Sina ve Farabi'nin görüşlerine dayanan bu terapi anlayışı, Osmanlı'da başarıyla uygulanmıştır. Evliya Çelebi'nin "Orada öyle bir darüşşifa vardır ki; dil ile tarif edilmez, kalem ile yazılmaz" sözleri, bu hastanenin ne denli etkileyici olduğunu gözler önüne sermektedir.

Kuruluşunda darüşşifanın kadrosunda 1 hekimbaşı, 2 hekim, 2 cerrah, 2 göz hekimi ve 2 eczacı olmak üzere toplam 21 personel görev yapıyordu. 32 yatak kapasitesine sahip olan bu hastanede, hekimbaşıya günde 30, diğer hekimlere 15 akçe ödeme yapılırdı. Zamanla burası özellikle akıl ve ruh hastalıklarının tedavi edildiği bir merkez haline gelmiştir.

ASIRLAR ÖTESİNİN UYGULAMALI OKULU

Külliye'deki medrese, dönemin en önemli tıp okullarından biri olup hekim yetiştirdi. Osmanlı'nın üst dereceli medreseleri arasında yer alan bu okulda; bir müderris (hoca), yardımcısı, kütüphaneci ve 18 öğrenci bulunurdu. Müderrise günde

60, öğrencilere 2 akçe ödeme yapılırdı. Buradaki sistem, günümüzdeki tıp fakülteleri ve uygulama hastanelerine benzer nitelikteydi. Evliya Çelebi, medrese hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: "Medresede öğrenciler vardır ki, her biri Eflatun, Sokrat, Galen, Pisagor gibi âlimlerden söz ederler; hekimlikte derin bilgi sahibidirler ve insanoğlunun derdine deva ararlar."

Bu medresede okutulan birçok tıp kitabı günümüze ulaşmıştır. Aralarında Sultan II. Bayezid'in başlattığı eserlerin de bulunduğu 37 adet tıp kitabı, bugün Selimiye El Yazmaları Kütüphanesi'nde koruma altındadır.

Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi, dünyanın en prestijli müzecilik ödülleri arasında biri olan Avrupa Konseyi 2004 Yılı Avrupa Müze Ödülü'nü kazanmıştır.

Vakıf Gureba Hastanesi

ŞEFKÂT YÜKLÜ ŞİFA KAPISI

Tedavi ve bakım hizmetlerini bir arada sunan Vakıf Gureba Hastanesi, toplumun sağlık ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş ve hayırseverlik ile sosyal dayanışmanın güçlü bir örneği olmuştur.

Osmanlı'da vakıf geleneği, sadece cami, medrese ya da çeşme gibi mimari yapılarla sınırlı kalmamış; sağlık hizmetlerini kapsayan kalıcı kurumlar da inşa etmiştir. Bu geleneğin en dikkat çekici örneklerinden biri olan Vakıf Gureba Hastanesi, hem tarihi hem de toplumsal yönüyle Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan eşsiz bir sağlık müessesesidir.

"GUREBA" NE ANLAMA GELİYOR?

"Gureba," Arapça kökenli bir kelime olup "kimsesiz, düşkün, garip" anlamlarına gelir. Bu doğrultuda Vakıf Gureba, "garipler için kurulmuş vakıf" anlamını taşır. Hastanenin kuruluş amacı da tam olarak buydu: Maddi gücü olmayanlara ve sahipsizlere ücretsiz sağlık hizmeti sunmak. Bu yönüyle hastane; sadece bir tedavi merkezi değil, aynı zamanda şefkat ve merhamet yuvası kimliğiyle sosyal dayanışma ruhunun taşa işlendiği bir mekân olmuştur.

KURULUŞUNDAN BUGÜNE: BEZMİÂLEM VÂLİDE SULTAN'DAN MİRAS

Bugünkü resmî adıyla Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakıf Gureba Hastanesi, 1845 (Hicrî 1261) yılında Sultan Abdülmecid'in annesi Bezmiâlem Vâlide Sultan tarafından kurulmuştur. Vakfiyesinde "Bezmi-â Âlem Gureba-i Müslimin Hastanesi" ismiyle özellikle Müslüman

fakirlere tahsis edilmiştir. Dönemin önde gelen hekimleriyle hizmete başlayan hastane, "parası olmayan da tedavi görür" ilkesiyle özellikle dar gelirli ve yardıma muhtaç hastalara odaklanmıştır. Zamanla klinik, cerrahi, doğum gibi branşlarla büyüyerek kapsamlı bir sağlık kompleksine dönüşmüştür.

Hastanenin tüm giderleri sadece vakıf gelirleriyle karşılanmaktaydı. Dükkanlar, hanlar, tarlalar gibi vakfedilmiş taşınmazlardan elde edilen gelirler, hastanenin masraflarını karşılamış; böylece hastalara ücretsiz ve ayırsız sağlık hizmeti sunulabilmiştir. Bu model, Osmanlı vakıf sisteminin ne kadar ileri görüşlü ve sosyal adalete önem veren bir yapıya sahip olduğunu açıkça göstermektedir.

EĞİTİMDEN HALK SAĞLIĞINA: KAPSAMLI BİR KURUM

Vakıf Gureba Hastanesi, sadece bir tedavi merkezi değil, aynı zamanda bir eğitim kurumu olarak da işlev görmüş; birçok genç hekimin yetişmesine katkı sağlamıştır. Aynı zamanda halk sağlığı konusunda bilinç oluşturma görevini de üstlenmiştir.

Cumhuriyet döneminde Sağlık Bakanlığı'na devredilen hastane, faaliyetlerine "Bezmiâlem Vakıf Gureba Eğitim ve Araştırma Hastanesi" adıyla devam etmiştir. Kompleks, günümüzde de modern tıbbın gerekliliklerine uygun olarak hizmet vererek, Osmanlı vakıf geleneğinin insana dokunan, merhamet yüklü ve geleceğe uzanan perspektifini tekrar tekrar ortaya koymaktadır.

**Garantili
Fon Transferi
Vakıf Katılım
Güvencesiyle**

GFT ile ticarete yeni sayfa açın!

**Alacakların bölünerek farklı ödemelerde kullanılabildiği,
çekin ve senedin çok ötesinde yeni nesil bir dijital ödeme ve tahsilat yöntemi.
Alacaklarınızı garanti altına alın, ödemelerinizi kolaylıkla ve hızlıca yapın.**

VAKIF KATILIM

VAKIF SÖZLÜĞÜ

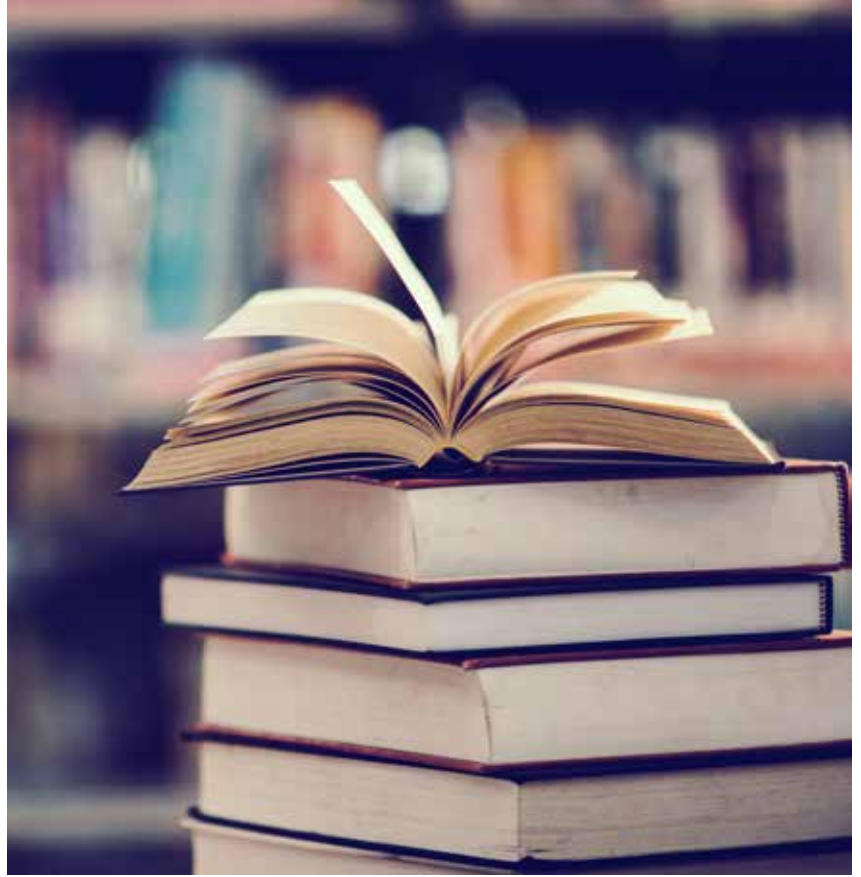
İslam ülkelerinin sosyal ve iktisadi hayatında önemli bir yere sahip olan, dini ve kamusal bir özellik taşıyan vakıf kavramı, 8. yüzyıl ortalarından itibaren kendine özgü bir literatür geliştirerek, geniş bir kavram ve uygulama alanı yaratmıştır. İşte Vakıf kültürünü daha yakından anlamak için 10 sözcük.

AKSA'L-EB: Çok uzak ve nihâyet manalarını ifade eden aksa ve baba manasına olan eb kelimelerinden müteşekkil olan bu Arapça terkip, lûgat manası itibarıyla en uzak baba demektir. İslâm devrini yani Hazret-i Peygamberin zaman-ı saadetlerini idrak etmiş olup, neslen kendisine ittisali taayyün etmiş bulunan kimsenin son babasıdır ki, bu şahsın müslim veya gayr-i müslim olması, aksa'l-eb tabirinde dahil olması için şart değildir.

BERÂT: İmâmet, hitabet, tevliyet gibi bir cihetin tevcihine veya bir rütbe, nişan veya imtiyaz verilmesi hakkındaki Padişah fermanıdır.

CİHET-İ ASLİYYE: Vakfın başlıca gayesini teşkil eden hizmettir. İmâmet, hitabet, tabiplik, muallimlik gibi hizmetler asli cihetlerdendir. Bu çeşite cihet-i zaruriyye de denir.

DİRHEM-İ HÂLİS: Saf gümüşten ibaret olup başka bir maden ile karışık olmayan dirhemdir.

EKERE: Ekkâr'ın çoğuludur. Ekkâr, çiftçiye denir. Güya takdiren âker'in çoğuludur. Âker, kazan ve süren demektir. Kazmak manasına olan ekr maddesindendir.

GÖVERİ: Eski ıstılahda semere yani sebze ve meyvelerin öşrü demektir. Farsça güvareden olmak hatıra gelirse de, gövermek mastarından teşkil edilmiş olması daha çok muhtemeldir.

İCÂRE-İ VÂHİDELİ EVKÂF:

Mütevelliler ya da o makama kaim olanlar tarafından muayyen ve kısa bir müddetle icare olunagelen vakıf akarlarıdır. Mukabili icareteynli vakıflardır.

KÂSE-ŞÜY: Bulaşık yıkayan, bulaşıkçı. Tekye, imâret ve hastahâne vakfiyelerinde geçer.

MELİ: Mallı, zengin demektir. Mesela, vâkıf bir ciheti hayre "Hayır cihete" para vakf edip bu para kefil-i melî ve rehin-i kavî ile ahara ödünç verilip ribh'den fakir mekteb talebesine kitab ve kalem alına, diye şart etse bu para ancak zengin kefil ile, kıymeti borcu ödemeğe kifâyet edecek rehn ile ikraz olunabilir.

SURRE: Para kesesi demektir. Osmanlı Devleti'nde Hilâfet makamından her sene Haremeyn yâni Mekke, Medine fukarâ ve ulemâsına gönderilen paraya da surre denirdi ki merâsimle bir zatın muhâfazasında sevk olunurdu. Bu merâsime (Surre Alayı) ve mahalline götürmeğe me'mur olan zata da (Surre Emini) denirdi. Bir de Surre Naibi bulunurdu.

T.C.

VAKIFLAR

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1048 VAKIF ENERJİ

TAKSİM INTERNATIONAL
GROUP HOTELS
★★★★★

VAKIF İNŞAAT
RESTORASYON VE TİCARET A.Ş.

KUVEYTTÜRK
KATILIM BANKASI A.Ş.

ALACAKLARINIZIN VADESİNİ BEKLEYEREK

ZAMAN KAYBETMEYİN

**TEDARİKÇİ FİNANSMAN SİSTEMİ ile
Vadeli Fatura Alacaklarınızı Peşin Olarak Tahsil Edin!**

